

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

İNTERNET AİLE STİLLERİNE GÖRE 9. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
İNTERNETE YÖNELİK TUTUM, ÖZ-YETERLİK VE İNTERNET
KULLANIM AMAÇLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMET ALPASLAN

DANIŞMAN

DOÇ. DR. MEHMET BARIŞ HORZUM

ARALIK 2014

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

İNTERNET AİLE STİLLERİNE GÖRE 9. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
İNTERNETE YÖNELİK TUTUM, ÖZ-YETERLİK VE İNTERNET
KULLANIM AMAÇLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMET ALPASLAN

DANIŞMAN

DOÇ. DR. MEHMET BARIŞ HORZUM

ARALIK 2014

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Muhammet ALPASLAN

18/12/2014

JÜRİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI

“İnternet aile stillerine göre 9. Sınıf öğrencilerinin internete yönelik tutum, öz yeterlik ve internet kullanım amaçlarının incelenmesi” başlıklı bu yüksek lisans tezi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Adile Aşkım KURT

Üye: Doç. Dr. Tuncay AYAS

Üye: Doç. Dr. Mehmet Barış HORZUM

Danışman

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

.../.../2014
Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Günümüzün en temel ihtiyaçlarından biri olan internetin amaçları doğrultusunda faydalı kullanımı konusunda öğrencilerimize ve çocuklarımıza rehberlik edebilmek ve internete karşı olan tutumlarını olumlu yönde geliştirebilmek büyük bir önem arz etmektedir. Burada biz öğretmenlerin yanısıra özellikle ailelere büyük bir görev düşmektedir. Çalışmanın bunun önemini vurgulaması ve öğretmen ve ailelere önerilerde bulunması konusunda amacına ulaşmasını umuyorum.

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince bana sabırla rehberlik eden ve her zaman yanımda olan, ahlaki ve insani değerleriyle örnek edindiğim, tez danışmanım olmasından onur duyduğum ve tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı değerli hocam Doç. Dr. M.Barış HORZUM'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunmayı borç bilirim. Eğitimimiz süresince gösterdikleri ilgiden dolayı bölümümüzdeki değerli hocalarımız Prof. Dr. Aytekin İŞMAN, Doç Dr. Mübin KIYICI ve Yrd. Doç. Dr. Özcan Erkan AKGÜN'e teşekkürlerimi sunarım. Çalışmanın son halini almasında büyük katkıları bulunan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Adile Aşkıım KURT ve Doç. Dr. Tuncay AYAS'a da derinden saygı ve şükranlarımı sunarım.

Ayrıca bugüne kadar benden maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve hep yanımda hissettiğim çok değerli anneme, babama ve ablama, hayatıma sevgisiyle anlam katan sevgili eşime ve son düzlükte verdiği motivasyonla çalışmanın tamamlanmasında büyük katkısı bulunan çok değerli dostum Atilla YAZAL'a minnetle teşekkür ederim.

Not: Bu çalışma SAÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir. (Proje no: 2014-70-01-004).

ÖZET

İNTERNET AİLE STİLLERİNE GÖRE 9. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNETE YÖNELİK TUTUM, ÖZ YETERLİK VE İNTERNET KULLANIM AMAÇLARININ İNCELENMESİ

Alpaslan, Muhammet

Yüksek Lisans Tezi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. M.Bariş HORZUM

Aralık, 2014, XV+81 Sayfa

Bu araştırma lise öğrencilerinin internet aile stillerinin öğrencilerin internete yönelik tutumları, öz-yeterlilikleri ve internet kullanım amaçlarına olan etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda genel tarama modellerinden biri olan kesitsel tarama modeli kullanılarak 2013-2014 güz yarısında İstanbul'daki çeşitli liselerde öğrenim gören 720 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Bu öğrencilerin 377'si (%52.36) erkek, 343'ü (%47.64) kız öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin 332'si (%46,11) ihmalkar internet aile stiline, 39'u (%5,42) otoriter internet aile stiline, 215'i (%29,86) müsamahakar internet aile stiline ve 134'ü (%18,61) demokratik internet aile stiline sahiptir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak internet kullanım amacı, internete yönelik tutum, internete yönelik öz-yeterlilik algısı ve internet aile stili ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri, internete yönelik öz-yeterlilik algıları, internet tutumları ve internet kullanım amaçlarının cinsiyete göre değişimini incelemek için t-testi, internet aile stillerine göre değişimini görebilmek için ise ANOVA yapılmıştır. Veriler SPSS 20.0 programıyla çözümlenmiş ve anlamlılık düzeyi .05 kabul edilmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin internet kullanım amaçlarında iletişim, araştırma ve bilgi edinme amaçlı internet kullanımında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bunun yanında erkek öğrencilerin eğitsel amaçlı, genel amaçlı ve eğlence amaçlı internet kullanım oranlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuş fakat internete yönelik öz-yeterlik algılarının erkek öğrencilerden düşük olduğu görülmüştür.

İnternet aile stiline etkileri değerlendirildiğinde; internet aile stili ihmalkâr olan öğrencilerin internet kullanım sürelerinin daha fazla olduğu, internet aile stili müsamahakâr ve demokratik olan öğrencilerin internete karşı öz-yeterliklerinin daha yüksek ve internete yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. İnternet aile stilleri müsamahakâr ve demokratik olan öğrencilerin iletişim, araştırma ve bilgi edinme amaçlı kullanım düzeylerinin otoriter ve ihmalkâr internet aile stiline sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında demokratik internet aile stiline sahip öğrencilerin eğitsel ve genel amaçlı internet kullanım düzeyleri daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda özellikle aile yakınlığının olmak üzere aile kontrolünün öğrencilerin internet kullanım amaçlarını, tutumlarını ve öz-yeterliklerini önemli ölçüde etkilediği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: İnternet Aile Stili, İnternete Yönelik Tutum, İnternete Yönelik Öz Yeterlik, İnternet Kullanım Amacı, Lise Öğrencileri.

ABSTRACT

EXAMINATION OF INTERNET PARENTAL STYLES OF 9TH GRADE HIGH SCHOOL STUDENTS TOWARDS INTERNET ATTITUDES, SELF-EFFICACY BELIEFS AND INTERNET USAGE AIM

Alpaslan, Muhammet

Master Thesis, Department of Computer and Instractional Technologies

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. M.Bariş HORZUM

Dec, 2014. XV+81 Pages

This research is made to study the affect of high school students' parents' internet parenting style over the students' internet attitude, self efficacy and the aims of their internet usage. In accordance with this purpose 720 students studying in various high schools in Istanbul in the 2013-2014 fall semestre were taken as sample and cross sectional survey model which is one of the general survey models was used. 377 (52.36 %) of the students are boys and 343 (47.64 %) of the students are girls. 322 (46.11 %) of them have neglectful parenting style, 39 (5.42 %) of them have authoritarian parenting style, 215 (29.86 %) of them have permissive parenting style and 134 (18.61 %) of them have authoritative parenting style.

In this research internet usage aim, internet attitude, internet self efficacy and internet parenting style scales were used as data collection tools. To obtain data analysis of the students' daily internet usage duration, self efficacy towards internet, internet attitude T-test was used in order to see the variation of internet usage aim according to gender and ANOVA was made in order to see the variation of internet parenting style. Datas were analysed by using SPSS 20.0 programme and .05 was accepted as the level of significance.

In the result of this research, there were no significant differences in the students' internet usage for communication, research and obtaining information. Besides, it was seen that male students used the internet more for educational, general purposes and for entertainment than the female students. It was found that female students spend more time on internet daily but they have less internet self efficacy.

While evaluating the effects of internet parenting style; it was seen that the students' whose parents have the neglectful internet parenting style spend more time on internet. Research results show that students' whose parents have the permissive and authoritative internet parenting style internet self efficacy is higher and internet attitudes are more positive than the others. It was seen that the students whose parents have the permissive and authoritative internet parenting style use the internet more to communicate, research and obtain information than the students whose parents have the authoritarian and neglectful internet parenting style. Besides, it was found that students' whose parents have the authoritative internet parenting style educational and general internet usage aims levels are higher than the others. According to these results it can be said that parental warmth and parental control affect the students' internet usage aims, attitudes and self efficacy significantly.

Keywords: Internet Parenting Style, Internet Attitudes, Internet Self Efficacy, Aims Of Internet Use, High School Students,

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	iii
JÜRİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLOLAR LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1 PROBLEM CÜMLESİ.....	3
1.2 ALT PROBLEMLER.....	3
1.3 ÖNEM	4
1.4 SINIRLILIKLAR	5
1.5 TANIMLAR	5
1.6 SİMGE VE KISALTMALAR.....	5
BÖLÜM II: ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	6
2.1.1 İnternetin Tarihsel Gelişimi	6
2.1.2 Dünyada ve Türkiyede İnternet Kullanımı Oranları.....	8
2.1.3 İnternetin Kullanımının Olumlu ve Olumsuz Etkileri	13
2.1.4 İnternet Aile Stilleri	16
2.1.5 İnternete Yönelik Tutum.....	20
2.1.6 İnternete Yönelik Öz-yeterlik Algısı	23
2.1.7 İnternet Kullanım Amaçları	27
2.1.8 Eğitsel Amaçlı İnternet Kullanımı ve Faydaları	31
2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	34
2.2.1 İnternet Aile Stili İle İlgili Araştırmalar	34
2.2.2 İnternete Yönelik Tutum İle İlgili Araştırmalar	36
2.2.3 İnternete Yönelik Öz-yeterlik Algısı İle İlgili Araştırmalar	38
2.2.4 İnternet Kullanım Amaçları İle İlgili Araştırmalar	39
2.3 ALANYAZIN TARAMASININ SONUCU	41

BÖLÜM III: YÖNTEM	42
3.1 ARAŞTIRMA MODELİ	42
3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM	42
3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	43
3.3.1 İnternet Aile Stili Ölçeği	43
3.3.2 İnternet Tutum Ölçeği	44
3.3.3 İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği	44
3.3.4 İnternet Kullanım Amacı Ölçeği	46
3.4 VERİLERİN TOPLANMASI	46
3.5 VERİLERİN ANALİZİ	47
BÖLÜM IV: BULGULAR	48
BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	59
5.1 SONUÇ ve TARTIŞMA	59
5.2 ÖNERİLER	64
KAYNAKÇA	67
EKLER	77
ÖZGEÇMİŞ	81

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Dünyada İnternet Kullanımı ve Nüfus İstatistikleri.....	9
Tablo 2. Türkiye internet kullanımı ve nüfus istatistikleri.....	10
Tablo 3. Cinsiyete göre bireylerin internet kullanım oranları.....	11
Tablo 4: İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği Madde Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyonları	45
Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre günlük internet kullanım saatleri, internete yönelik öz-yeterlik algıları, internet tutumları ve internet kullanım amaçlarının alt boyutlarında farklılık olup olmadığına yönelik t- testi sonuçları.....	48
Tablo 6. Öğrencilerin internete yönelik tutumlarının internet aile stiline göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları	50
Tablo 7. İnternete Yönelik Tutumun Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu.....	51
Tablo 8. Öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algılarının internet aile stiline göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları	51
Tablo 9. İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Algısının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu	52
Tablo 10. Öğrencilerin internet kullanım amaçlarının internet aile stiline göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları	53
Tablo 11. Araştırma ve Bilgi Edinme Amacıyla İnternet Kullanımının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu	54
Tablo 12. İnternetin İletişim Amaçlı Kullanımında Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu	54

Tablo 13. Eğitsel Amaçlı İnternet Kullanımının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu	55
Tablo 14. Genel Amaçlı İnternet Kullanımının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu	56
Tablo 15. Eğitsel Amaçlı İnternet Kullanımının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu	56
Tablo 16. Öğrencilerin günlük internet kullanım süresinin internet aile stiline göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları	57
Tablo 17. Günlük İnternet Kullanım Süresinde Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.Dünyada Coğrafik bölgelere göre internet kullanıcı sayıları	8
Şekil 2. İnternet kullanıcılarının coğrafik bölgelere göre dağılımı	9
Şekil 3. Aile Stilleri.....	17
Şekil 4. Aile kontrolü ve Aile Yakınlığı boyutlarından aile stiline belirlenmesi....	43

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnternet, günümüzde en temel gereksinimlerimiz listesinde üst sıralarda yer alan bilgiye erişim ve iletişim başlıklarında sağlamış olduğu kolaylık ve hız sebebiyle hayatımızda oldukça büyük öneme sahip bir teknolojidir. Bu önemi sebebiyle de her alanda ve her yaştan birey tarafından sıklıkla kullanılmaktadır.

İnternet kullanımı ülkemizde ve dünyada her geçen gün daha büyük bir hızla büyümektedir. 2013 internet World Stats verilerine göre dünyada yaklaşık 2 milyar 405 milyon internet kullanıcısı bulunmakta ve bu rakam dünya nüfusunun % 34,3'üne karşılık gelmektedir. Bu sayılar 2000 yılı verileriyle karşılaştırıldığında %566,4'lük bir artış görülmektedir. Aynı şekilde bir önceki yıla göre de %1,53 oranında bir artış olmuştur. Türkiye'de de dünyadakine paralel olarak internet kullanım oranları hızla artmaktadır. Türkiye'de toplam 36 milyon 455 bin internet kullanıcısı bulunmakta ve bu sayı toplam nüfusun %45,7 sine karşılık gelmektedir. Bu oran bir önceki yılın oranlarına göre %1,3'lük bir artış göstermiştir (Internet World Stats, 2013).

İnternet kullanımı cinsiyete göre incelendiğinde Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK)'nin 2013 yılında 16-74 yaş arası bireylerde yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarına göre kadınların %38,7'si internet kullanırken bu oran erkeklerde %59,3'tür. Türkiye İstatistik Kurumunun 2007, 2010 ve 2013 verilerine baktığımızda Türkiye genelinde hanelerde internet erişimi oranlarının sırasıyla %19,7, %41,6 ve 49,1 olduğu görülmektedir. Hanelerde internet erişimindeki artış aynı zamanda gençlerin ve çocukların internet kullanımlarının artması sonucunu doğurmuştur.

İnternet kullanımı yaşlara göre incelendiğinde TUİK verilerine göre 16-24 yaş arası gençlerin %68,27'si internet kullanırken, 25-34 yaş arası bireylerde bu oran %58,8; 35-44 yaş aralığında ise %45,6'dır. 2010 yılında yapılan bir araştırmaya göre 12-17

yaş arası gençlerin %93'ü internet kullanmaktadır (Pew Research Internet Project, 2014).

Her teknolojinin kullanımında olduğu gibi internetin kullanımında da ailelerin görüşleri ve tutumu öncelikli önem taşımaktadır (Odabaşı, Kabakçı ve Çoklar, 2007:71). Genel internet kullanımının ve hanelerde internet erişiminin büyük bir hızla artması ve çocukların ve gençlerin diğer yaş gruplarından daha fazla internet kullanıyor olması; internette geçirilen bu zamanın ne amaçla ve nasıl geçirildiği, hangi ölçütlerinden etkilendiği, aile denetimine ihtiyaç olup olmadığı, aile stiliyle nasıl şekillendiği, araştırılması gereken konular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrenci ailelerinin internet tutumlarının öğrencilerin internet kullanımlarını etkilediğini yapılan araştırmalar ortaya koymuştur. Bir araştırmada ailesi tarafından internet erişimine bir kontrol ya da denetim getirilmeyen öğrencilerin interneti kötüye kullanma oranlarının arttığı görülmüştür (Young, 2004). Bölükbaş (2003) da aynı şekilde internetin aile kontrolü ve takibi olmaksızın kullanımının, gençlerin internette olumsuz yönde etkilenme riskini arttıracaklarını söylemiştir. Bunun yanında yapılan bir diğer araştırmada ailelerin internet kullanımını sınırlamasıyla çocukların internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Lee ve Chae, 2007).

İnternet aile stili ölçümü amacıyla van Rooij ve van den Eijden (2007) tarafından hazırlanmış ve Valcke, Bonte, Werer ve Rots (2010) tarafından İngilizceye, Ayas ve Horzum (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan ölçekte internet aile stili düşük/yüksek aile kontrolü ve düşük/yüksek aile yakınlığı olmak üzere 2x2 lik bir yapıda ele alınmıştır. Düşük aile kontrolü ve yakınlığı internet kullanımı ile ilgili ihmalkar aile stilini, yüksek aile kontrolü ve düşük aile yakınlığı internet kullanımı ile ilgili otoriter aile stilini, düşük aile kontrolü ve yüksek aile yakınlığı internet kullanımı ile ilgili müsamahakar aile stilini, yüksek aile kontrolü ve yakınlığı internet kullanımı ile ilgili demokratik aile stilini oluşturmaktadır (Ayas ve Horzum, 2013).

Çevik ve Çelikkaleli (2010) ergenlerin arkadaş bağımlılığı ve internet bağımlılığını inceledikleri çalışmalarında aile stili ilgisiz (ihmalkar) olarak belirlenen çocukların en yüksek internet bağımlılık düzeyine sahip olduğu bununla birlikte aile stili demokratik olanlarınsa en düşük internet bağımlılık düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Valcke ve arkadaşları'nın (2010) yapmış oldukları çalışmada ise

müsamahakar aile stiline sahip ailelerin çocuklarında internet kullanımının demokratik aile stiline sahip ailelerin çocuklarına oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Lee (2012) yaptığı araştırmada otoriter ailelerin çocuklarında internet kullanım sürelerinin düşük olduğu ancak bunun internetin kötüye kullanımını engellemediği sonucuna ulaşmıştır. Ayas ve Horzum (2013) yaptıkları araştırma sonucunda internete yönelik ihmalkar internet aile stiline sahip ailelerin çocuklarının otoriter, müsamahakar ve demokratik internet aile stiline sahip ailelerin çocuklarından daha fazla internet bağımlısı olduğunu belirlemişlerdir. Aile stillerinin etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada otoriter aile stilinin problemlili internet kullanımında en yüksek etkiye sahip olduğu bulunmuştur (Moazedian, Taqavi, Hosseini, Mohammadyfar ve Sabetimani, 2014). Bunun yanında Horzum ve Bektaş (2014) yaptıkları çalışma sonucunda ebeveynleri demokratik ve müsamahakar internet aile stiline sahip öğrencilerin eğitsel amaçlı internet kullanım oranlarının diğer aile stillerine göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tüm bu çalışmalarda doğrudan internet aile stilinin internet kullanım amacı, öz-yeterliliği, ve tutumuna etkisini çalışan bir araştırma bulunamamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı; internet aile stili ve cinsiyete göre öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri, internete yönelik öz-yeterlilik algıları, internet tutumları ve internet kullanım amaçlarının farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaktır.

1.1 PROBLEM CÜMLESİ

İnternet aile stiline göre lise öğrencilerinin internete yönelik tutum, öz yeterlik ve internet kullanım amaçları farklılık göstermekte midir?

1.2 ALT PROBLEMLER

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- a. Lise öğrencilerinin internet aile stiline göre;
 - 1- günlük internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?
 - 2- internete yönelik öz yeterlik algıları farklılaşmakta mıdır?
 - 3- internete yönelik tutumları farklılaşmakta mıdır?

- 4- interneti araştırma ve bilgi edinme amaçlı kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 5- iletişim amaçlı internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 6- eğitsel amaçlı internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 7- genel amaçlı internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 8- eğlence amaçlı internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?

b. Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre;

- 1- günlük internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 2- internete yönelik öz yeterlik algıları farklılaşmakta mıdır?
- 3- internete yönelik tutumları farklılaşmakta mıdır?
- 4- interneti araştırma ve bilgi edinme amaçlı kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 5- iletişim amaçlı internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 6- eğitsel amaçlı internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 7- genel amaçlı internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?
- 8- eğlence amaçlı internet kullanımları farklılaşmakta mıdır?

1.3 ÖNEM

Öğrencilerin internet kullanımının oldukça artmış olduğu günümüzde öğrencilerin internette geçirdikleri zamanı nasıl değerlendirdikleri ve aile stiline bunu nasıl etkilediğinin araştırılması, öğrencilerin interneti daha verimli ve akılcı kullanmaları yönünde ailelerin sahip olması gereken internet aile stiline saptanarak bu konuda bilinçlendirilmelerinin sağlanmasına katkıda bulunabilecek olması açısından önemli görülmektedir.

Bu araştırmanın;

- internet kullanımının özellikle genç nüfusta her geçen gün artması ve iletişim, eğitim, araştırma ve eğlence gibi daha bir çok alanda çeşitli kullanımı açısından *güncel*,
- lise öğrencilerinin internet tutum, öz-yeterlik algıları ve internet kullanım amaçlarının belirlenebilmesini sağlayacak olması açısından *işlevsel*,
- konu ile ilgili Türkiye’de sınırlı çalışma yapılmış olması açısından *özgün*,
- internet aile stillerinin öğrencilerin internete yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve internet kullanım amaçlarına etkilerinin belirlenerek ailelerin bu konuda

bilinçlendirilmesine katkıda bulunacak olması açısından *gerekli* olduğu ifade edilebilir.

1.4 SINIRLILIKLAR

Bu araştırmanın verileri 2013-2014 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da bulunan liselerde 9. Sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerden 785'i ile sınırlıdır.

1.5 TANIMLAR

İnternet aile stili: Ailelerin öğrencilerin internet kullanımına dair aile stilleri (ihmalkar, otoriter, müsamahakar, demokratik)

İnternete yönelik tutum: İnternet kullanımına ilişkin, kaynağını bireyin inanç, değer ve tecrübelerinden alan bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tepkilere ilişkin zihinsel süreçlerdir.

İnternete yönelik öz-yeterlik algısı: İnternet kullanımına dönük süreçlerde harcayacağı çaba ve elde edeceği başarı konusunda bireyin kendisine olan inançlarını temsil eder.

İnternet kullanım amacı: Bireylerin interneti araştırma ve bilgi edinme, eğlence, iletişim, eğitsel ve genel amaçlı kullanım gibi ne amaçla kullandıklarını temsil eder.

1.6 SİMGE VE KISALTMALAR

ARPANET: Advanced Research Projects Agency Network

TCP: Transmission Control Protokol

IP: İnternet Protokol

NSF: National Science Foundation

HTML: Hyper Text Markup Language

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1.1 İnternetin Tarihsel Gelişimi

İnternet, devlet kurumlarının, orduların, özel kuruluşların ya da bireylerin iletişim gereksinimlerini karşılayan, sahip oldukları bilgileri paylaşmalarını ve ihtiyaçları olan bilgilere erişmelerini sağlayan uluslararası ağ örgüsüdür. İnternet kelimesi, İngilizcede “birbirine bağlı ağlar” anlamına gelen “interconnected network” kelimelerinin kısaltması olarak ortaya çıkmıştır (Gürol ve Sevindik, 2002).

Birçok yönden hayatımızı kolaylaştıran ve çok sık kullandığımız bir iletişim haline gelen internet, ilk kez kullanılmaya başlandığında sadece kaynak paylaşımı amaçlanıyordu (Ege, 2005). Radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarıyla kıyaslandığında internetin çok daha farklı bir konumda olduğu görülebilir. Diğer iletişim araçlarında genellikle tek yönlü etkileşim gerçekleşmekte iken internette karşılıklı etkileşim vardır. Kullanıcı, istediği bilgiyi paylaşabilme veya herhangi bir konuya yorum yapabilme olanağına sahiptir (Gürcan, 1999).

Bilgisayar ağı, ilk kez 1969 yılında California’da ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network – İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu) isimli proje ile Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından kurulmuştur (Glowniak, 1995). ARPANET projesinden sonra internete bağlanan her bilgisayarın kullanmak zorunda olduğu TCP/IP (Transmission Control Protocol / Internet Protocol) isimli protokol grubu geliştirilmiş ve tüm kullanıcıların birbirlerine bağlanmaları sağlanmıştır (Kahn, 1999). 1990 yılında, NSF (National Science Foundation – Ulusal Bilim Vakfı), çok büyük çapta bir çalışma yaparak yedi kıtada 50 bin ve Amerika’da 29 bin ağın

birleşmesi NSFNET ağını oluşturmuş ve iletişim dünyasına önemli ölçüde yenilik getirmiştir (Akgül, 1999).

Tim Barnes Lee 1991 yılında internet ağ tarayıcıları ve sunucularının kullanımı için HTML (Hyper Text Markup Language) isimli bir metin dili geliştirmiş ve daha sonra www (World Wide Web) adresini oluşturarak dünyadaki tüm internet kullanıcılarının bu ortak dil ile paylaşımlarını kolaylaştırmalarını sağlamıştır. Böylece internet günümüzdeki şekliyle kullanılmaya başlanmıştır (Üçkardeş, 2010).

Ülkemizin internet teknolojisi ile ilk tanışması 1987 yılında gerçekleşmiştir. Ege Üniversitesinin liderliğinde Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı ile ilk internet ağı kurulmuştur. Aralarında Japon Üniversiteleri ve Anadolu Üniversitesinin de bulunduğu Avrupa'nın birçok yerinden iki binden fazla üniversite ve araştırma kurumunun üye olduğu EARN (European Academic and Research Network – Avrupa Akademik ve Araştırma Ağı) isimli iletişim ağı ile akademik paylaşımlar yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda, Ege Üniversitesi İtalya'dan Pisa ve Fransa'dan Montpellier Üniversiteleri ile bağlantı kurmuş ve sonrasında iki ana hat oluşturarak Yıldız Teknik Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi ile bağlantılar gerçekleştirmiştir. Bu bağlantılar telefon kabloları aracılığı ile sağlanmış olup, paylaşımlar metin ağırlıklı olduğundan ihtiyaçlar karşılanabilmiştir (Odabaşı ve diğerleri, 2007). Yurtdışı ile bağlantı kurulması ise 1993 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)'nin Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile yaptığı işbirliği ile yürütülen proje sayesinde gerçekleştirilmiştir (Karaduman, 2003).

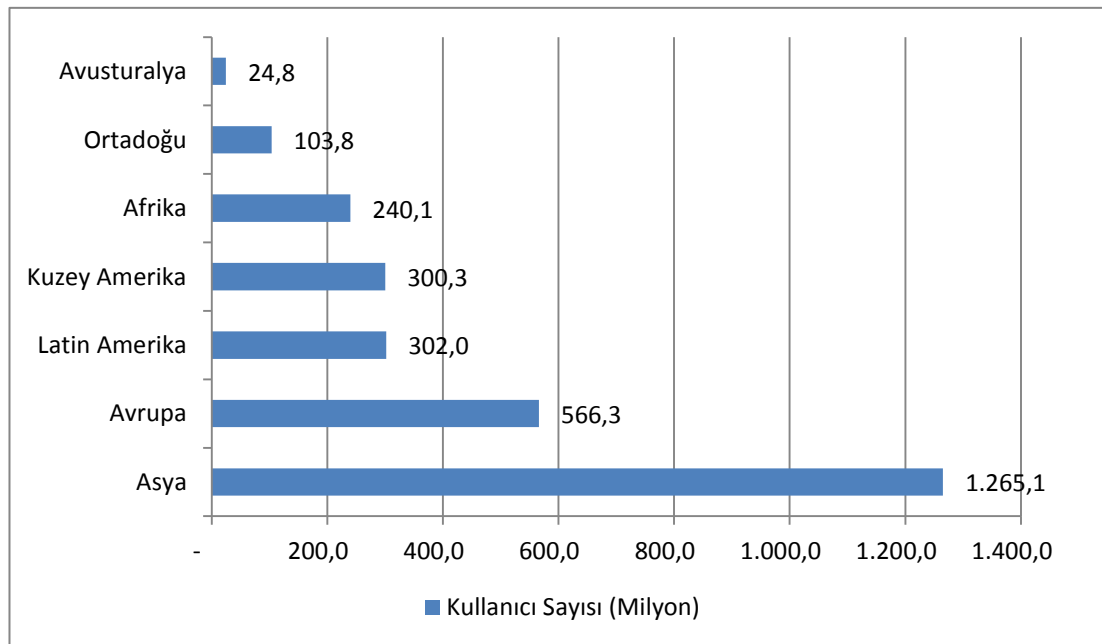
1994 yılı itibariyle birçok akademik kuruluş internet dünyasına açılmıştır. 1994 yılında Ege Üniversitesi, 1995 Eylül ayında Bilkent Üniversitesi ve Kasım ayında Boğaziçi Üniversitesi, 1996 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi ve 1999 yılında Anadolu Üniversitesi bağlantıları gerçekleşmiştir. 1996'da Üniversite ve diğer akademik kuruluşlar arasında internet kullanımının yaygınlaşmasını sağlayan Ulusal Akademik Ağ (ULAKNET), 1997 yılında çalışmaya başlamış ve akademik çevreye daha hızlı bir bağlantı olanağı sunmuştur. Ticari kullanıcılar için internet erişimi sağlayan TTNNet omurgası 1999 yılı içerisinde hizmete başlamış ve kullanıcılarına yüksek hızda internet bağlantısı olanağı sunmuştur. Türkiye'de internet çıktısı sağlayan merkezler şu şekilde sıralanabilir:

- ULAKNET: Üniversiteler ve diğer akademik kuruluşların internet bağlantı çıkışları
- TNet: İSS (İnternet Servis Sağlayıcısı) ve Ticari kuruluşların internet bağlantı çıkışları
- TNet'in bazı özel şirketler ve servis sağlayıcıları ile yaptığı İEN (İnternet Erişim Noktası) anlaşmasından sonra kullanılan firma bazlı doğrudan yurtdışı internet çıkışları
- Bunların haricinde diğer bağlantı çıkışları (Odabaşı ve diğerleri, 2007)

2.1.2 Dünyada ve Türkiyede İnternet Kullanımı Oranları

İnternet teknolojisi ortaya çıktığı yıldan itibaren gelişmeye başlamış ve bu gelişme 1990 ve sonraki yıllarda büyük bir hız yakalamıştır. İnternet teknolojisindeki bu gelişme, kullanıcı sayısının da hızlı bir şekilde artmasına yol açmıştır. İnternet ortamında kullanıcı için tasarlanan alanların çoğalması da internet kullanıcı sayısının artmasına neden olmuştur (Mestçi, 2007).

Şekil 1'de kıtalara göre kullanıcı dağılımının 2013 yılı verileri görülmektedir (Internet World Stats, 2014).

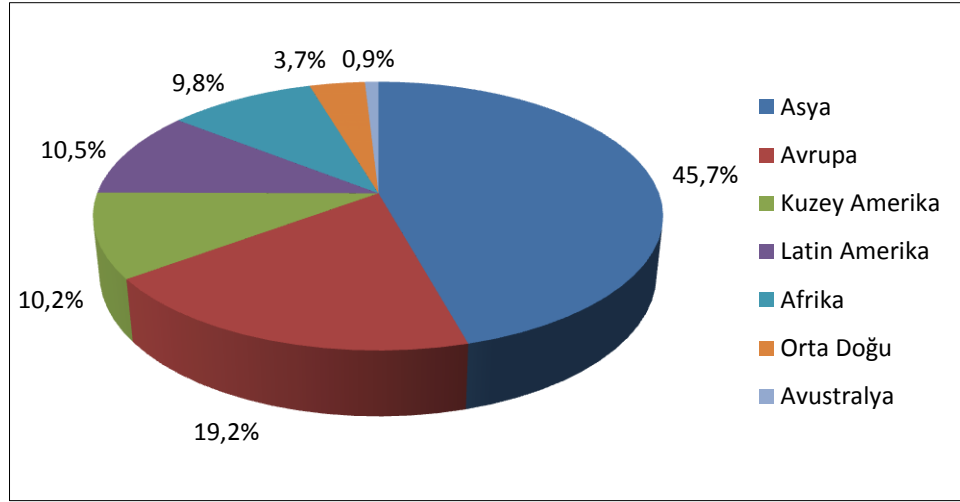

Şekil 1. Kıtalara göre internet kullanıcı sayıları

2013 yılı itibariyle internet kullanıcı sayısının yaklaşık olarak Asya kıtasında 1,27 milyar, Avrupa kıtasında 566,3 milyon, Kuzey Amerika'da 300,3 milyon, Latin

Amerika’da 302 milyon, Afrika kıtasında 240,1 milyon, Ortadoğu’da 103,8 milyon ve Okyanusya’da 24,8 milyon olduğu ve buna göre tüm dünyada 2.8 milyarı geçtiği Şekil 1’de görülmektedir.

Şekil 1’de ki grafikte de görüldüğü gibi nüfus yoğunluğu kullanıcı sayısını önemli derecede etkilemektedir. Asya kıtası, yaklaşık 1,27 milyar internet kullanıcı sayısı ile dünya genelinde büyük bir paya sahiptir. İnternet kullanıcı sayılarının kıtalara göre oranı Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. İnternet kullanıcılarının kıtalara göre dağılımı

Tablo 1’de dünya genelinde internet kullanım oranları ve internet kullanıcı sayıları ayrıntılı bir şekilde görülmektedir (Internet World Stats, 2014).

Tablo 1. Dünyada internet kullanımı ve nüfus istatistikleri

Bölge	Nüfus (2014 ort.)	İnternet kullanıcı sayısı (2000)	İnternet kullanıcı sayısı (2014)	Kullanım oranı (%)	Gelişme 2000-2014 (%)	Kullanıcı sayısı (%)
Afrika	1.125.721.038	4.514.400	297.885.898	26,5	6.498,6	9,8
Asya	3.996.408.007	114.304.000	1.386.188.112	34,7	1.112,7	45,7
Avrupa	825.824.883	105.096.093	582.441.059	70,5	454,2	19,2
Orta Doğu	231.588.580	3.284.800	111.809.510	48,3	3.303,8	3,7
Kuzey Amerika	353.860.227	108.096.800	310.322.257	87,7	187,1	10,2
Latin Amerika	612.279.181	18.068.919	320.312.562	52,3	1.672,7	10,5
Avustralya	36.724.649	7.620.480	26.789.942	72,9	251,6	0,9
TOPLAM	7.182.406.565	360.985.492	3.035.749.340	42,3	741,0	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere, dünyada internet kullanıcı sayısının kıtalara göre dağılımına bakıldığında, en fazla kullanıcı sayısının %45,7 ile Asya’da ve en az kullanıcı sayısının ise %0.9 ile Avustralya’da olduğu görülmektedir. Ayrıca, 2014 yılı itibariyle dünyada yaklaşık 3 milyar 35 milyon kişinin internet kullandığı bilgisi de tablo 1’de yer almaktadır. 2000 ve 2014 yılları arasında internet kullanıcı sayılarının belirgin bir şekilde arttığı da tablo 1’de yer alan bilgiler arasındadır. Bölgelere göre internet kullanıcı sayıları farklılık göstermektedir. İnternet dünyasının temellerinin atıldığı ve ilerlediği ülke olan Amerika Birleşik Devletleri’nde de oldukça hızlı bir gelişim görülmektedir (Internet World Stats, 2014).

İstatistiklere göre Türkiye’de internet kullanıcı sayısının her yıl artmakta olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye’nin 2000 ve 2011 yılları arasında nüfus, internet kullanıcı sayısı ve internet kullanımı oranlarının yer aldığı istatistiksel bilgiler tablo 2’de görülmektedir. 2000 yılında nüfusun %3’ünden daha az bir kesimi internet kullanırken 11 yıl sonrasında internet kullanıcı sayısı 2 milyondan 35 milyon seviyesine ulaşmış ve nüfusun %45’lik kesimini oluşturmuştur. Yapılan bu istatistikler incelendiğinde dünya genelinde büyük bir hızla artmakta olan internet kullanımının Türkiye’de de yaklaşık olarak aynı hızda arttığını söylemek mümkün olabilir. Bilişim teknolojilerinin kullanımı Türkiye’de oldukça hızlı bir şekilde gelişim kaydetmiştir (Demir, 2014).

Tablo 2. Türkiye internet kullanımı ve nüfus istatistikleri

Yıl	Kullanıcı sayısı	Nüfus	Kullanım oranı
2000	2.000.000	70.140.900	%2,9
2004	5.500.000	73.556.173	%7,5
2006	10.220.000	74.709.412	%13,9
2011	35.000.000	77.804.122	%45,0

Dünya genelinde ülkelerin nüfuslarına göre internet kullanım oranlarının, ülkenin teknolojik açıdan gelişmişliği ile bağlantılı olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmada en yüksek internet kullanım oranı %84 ile İngiltere’de bulunmaktadır. Ardından

%83'lük kullanım oranlarıyla Güney Kore ve Almanya 2. sırada yer almaktadır. Japonya ve Fransa'da %80'lik kullanım oranlarıyla 3. sırayı paylaşmaktadır. Türkiye'de ise internet kullanım oranının nispeten daha düşük olduğu görülmektedir. Dünya genelinde 11. sırada yer alan Türkiye'de internet kullanım oranı %47'dir. Türkiye'de internet kullanım oranındaki bu gelişme göz önünde bulundurulduğunda 2016 yılı itibariyle kullanıcı sayısının 42 milyona yükselerek %53 seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir (Demir, 2014).

İnternet kullanımının cinsiyete göre değişiminin incelendiği araştırma sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır (TÜİK, 2014).

Tablo 3. Cinsiyete göre bireylerin internet kullanım oranları

	Yıl	Bilgisayar			İnternet		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	2004	23,6	31,1	16,2	18,8	25,7	12,1
	2005	22,9	30,0	15,9	17,6	24,0	11,1
	2007	33,4	42,7	23,7	30,1	39,2	20,7
	2008	38,0	47,8	28,5	35,9	45,4	26,6
	2009	40,1	50,5	30,0	38,1	48,6	28,0
	2010	43,2	53,4	33,2	41,6	51,8	31,7
	2011	46,4	56,1	36,9	45,0	54,9	35,3
	2012	48,7	59,0	38,5	47,4	58,1	37,0
	2013	49,9	60,2	39,8	48,9	59,3	38,7
	2014	53,5	62,7	44,3	53,8	63,5	44,1

Tablo 3'ün devamı

	Yıl	Bilgisayar			İnternet		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Kent	2004	31,4	40,3	22,5	25,6	34,0	17,2
	2005	29,6	37,3	21,7	23,1	30,3	15,6
	2007	40,1	50,6	29,1	36,6	46,9	25,9
	2008	45,2	55,8	34,9	43,1	53,5	33,1
	2009	47,7	58,5	37,0	45,5	56,5	34,6
	2010	50,6	61,3	40,3	49,2	59,8	39,0
	2011	54,7	64,6	45,0	53,2	63,2	43,4
	2012	57,8	68,0	47,7	56,6	67,0	46,3
	2013	59,0	69,0	49,1	58,0	68,1	48,0
	Kır	2004	10,4	15,2	5,8	7,5	11,6
2005		11,7	17,1	6,6	8,2	12,8	3,9
2007		17,8	24,1	11,5	15,2	21,3	9,0
2008		20,6	28,4	13,1	18,3	26,0	10,9
2009		22,2	30,9	14,1	20,7	29,1	12,9
2010		25,6	34,9	16,6	23,7	33,1	14,6
2011		26,9	36,2	17,8	25,7	35,3	16,4
2012		27,6	37,8	18,0	26,4	37,1	16,3
2013		29,5	40,1	19,3	28,6	39,2	18,4

Tablo 3 incelendiğinde 16-74 yaş arasındaki bireyler ile yapılan araştırma sonuçlarına göre bilgisayar kullanım oranının %53,5 ve internet kullanım oranının ise %53,8 olduğu görülmektedir. Bilgisayar kullanım oranı erkeklerde %62,7 ve kadınlarda %44,3 iken, internet kullanım oranı erkeklerde %63,5 ve kadınlarda %44,1'dir. Bilgisayar kullanım oranı, 2013 yılında %49,9 internet kullanım oranı ise %48,9'du. Bu sonuçlara bağlı olarak erkeklerin kadınlara göre bilgisayar ve internet kullanım oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. 16-74 yaş grubunda yapılan istatistiklere göre 2014 yılının ilk üç ayında interneti neredeyse her gün veya haftada en az bir defa kullanan düzenli internet kullanıcılarının oranı %44,9'dur. 2013 yılının ilk çeyreğinde %39,5 olan bu oranın bir yılda %5,4 kadar arttığı görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Türkiye genelinde yapılan "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" sonuçlarına göre internet erişim olanağına sahip hanelerin oranı 2013 yılının Nisan ayında %49,1 iken 2014 yılı Nisan ayında bu oranın %60,2'ye yükseldiği görülmüştür. Hanelerinde internet erişim olanağı olmayan ailelerin %42,8'i buna gerekçe olarak evde internet kullanımına ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir (TÜİK, 2014).

İstatistikler incelendiğinde internet kullanımının her geçen gün artmakta olduğu görülmektedir. İnternetin özellikle gençlerde kullanımının oldukça yüksek olduğu günümüzde günlük hayatın her alanında kullanılmaktadır. İnternetin hayatımıza kattığı kolaylık ve olumlu etkilerin yanında olumsuz etkilerinin de olduğu bilinmektedir.

2.1.3 İnternetin Kullanımının Olumlu ve Olumsuz Etkileri

İnternet, hayatımıza hızlı girmiş ve önemli boyutlarda yer edinmiştir. Bu nedenle, internetin olumlu ve olumsuz etkilerinin tartışılması ve toplumun internetin yarattığı bu etkilerle ilgili olarak bilinçlendirilmesi gerekmektedir. İnternet teknolojisi, bireylere sunduğu iletişim, araştırma, eğitim, banka işlemleri ve sağlık işlemleri gibi birçok olanakla kullanıcıların hayatını kolaylaştırmakta ayrıca, sağladığı oyun ve eğlence ortamlarıyla da kullanıcıların hayatına renk katmaktadır.

Tuncer (2001), özellikle eğitim ve bilgilenme açılarından, internetin çocuklara olumlu katkılar sağladığını bildirmiştir. Okullarda yürütülen projeler için bilgi toplanması, yurtdışında ya da yurt içindeki farklı okullardaki arkadaşlarına yazılar göndererek fikir alışverişinin yapılması, projelerin farklı okullardaki öğrencilerle

birlikte yürütülmesi, araç-gereç edinme olanağı olmayan okullarda yapılamayan projelerin simülasyonlarla gerçekleştirilebilmesi, çoklu görüşmeler aracılığıyla uzmanlarla görüşülebilmesi internetin çocuklara sağladığı katkılardan bazılarıdır. Çocuklar, farklı ülkelerden arkadaşlar edinebilmekte, sohbet odaları, e-posta ve yardımcı programlar sayesinde birbirlerini tanıyarak farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olabilmektedirler. Çocuklar, internet sayesinde yaratıcı olmaya da özenmektedirler. İnternet ortamında, okuduklarından ya da gördüklerinden etkilenen çocuklar, merak ettikleri konularda bilgi edinmekte ve ortaya ürün koyma isteği duymaktadırlar. Çocuklar, internet ortamında oynadıkları bilgisayar oyunları ile eğlenmekte ve becerilerini geliştirebilmektedirler. Ayrıca, çocuklar, internet sayesinde küresel bir dünyada yaşadıklarını anlayabilmekte ve farklı ülkeler, farklı kültürler ile ilgili pek çok bilgiye hızlı ve detaylı bir şekilde ulaşabilmektedirler.

Yukarıda da belirtildiği gibi internetin sağladığı faydalar oldukça fazladır. Ancak yanlış ve kontrolsüz bir şekilde kullanıldığında özellikle çocuklar ve gençler için oldukça tehlikeli durumlar oluşturabilmektedir. Semerci (2006), internetin, temelde altı tane bilinen negatif etkisinin olduğunu ve riskler oluşturduğunu belirtmiştir. Bunlar;

1- Bağımlılık: İnternet bağımlılığı, bütün bağımlılık türlerinde olduğu gibi, çocuğun dış dünyadan soyutlanarak internette vakit geçirmek suretiyle asıl sorumluluklarında ihmalkar davranmasıdır. Çocuk kendisine sanal bir dünya yaratır, bu dünyanın içinde kaybolarak olumsuz yönde gelişim gösterebilir ve sosyal hayattan kopabilir. Bu durumda diğer bağımlılık türlerinde olduğu gibi öncelikli olarak yapılması gereken, bağımlılık yaratan nesneden yani bilgisayardan uzak tutmaktır. Ardından çocuk için yeniden sosyal hayata döneceği bir çevre oluşturmak ve ilgisini çekebilecek yeni alanlar oluşturmak, sorunun çözümüne yardımcı olabilir.

2- Şiddet ve cinsellik: Çocuğun, yaşına uygun olmayan internet sitelere girmesi ve istemeden de olsa, kavrayamayacağı, hatta daha da kötüsü yanlış algılayacağı görüntü ve içeriklerle karşılaşabilecek olması problem oluşturmaktadır. Bu duruma engel olunabilmesi açısından, kullanım sırasında çocuğa eşlik edilmesi, çocuğun internet kullanımının sık sık kontrol edilmesi ve şiddet ve cinsel içerikli siteleri filtreleyen programların yüklenmesi gibi uygulamalar yapılabilir.

3- Kontrolsüz alışveriş: Çocuklar, internet ortamındaki alışveriş sitelerinde gördükleri oyun, oyuncak ve ilgisini çeken diğer nesnelere satın almak isteyebilir ve ailesinin kredi kartını kullanmaya başvurabilir. Bu nedenle, çocuğu internette güvenilir olmayan alışverişler konusunda bilgilendirilerek, bu konuda bilinçlenmesi sağlanmalıdır.

4- İçki, sigara ve uyuşturucuya özendirme: Bazı internet sitelerinde çocukları ve gençleri, içki, sigara ve uyuşturucuya özendirebilecek içerikler yer almaktadır. Bu tür sitelerin denetlenmesi gerekmektedir.

5- Haberleşme: Chatleşme olarak bilinen internette sohbet etme, zaman açısından sorun yaratabilmektedir. Daha önemlisi, kötü niyetli kişilerle yapılan görüşmeler riskli durumlara yol açabilmektedir. Çocuklar kötü niyetli kişilerin haberleşmesine katılarak çocuk istismarı, hırsızlık gibi farklı problemlerle karşılaşabilirler. Bu nedenle, internet sitelerinin sıkı şekilde denetlenmesi gerekmektedir. Çocuklarında bu konuda bilgilendirilmesi ve gerekli eğitimlerin verilmesi olumsuzlukları en aza indirebilir.

6- Hacker yetişmesi: Bilgisayar başında uzun zaman geçiren çocuk, başarıyı ve macerayı da orada aramakta, yetki olmadan erişime izin verilmeyen sitelere girerek veya zarar vererek, isteyerek ya da istemeyerek suç işleyebilmektedir.

Tuncer (2001)'e göre internetin yarattığı olumsuz etkiler şu şekilde sıralanabilir;

Fiziksel Etkileri: bilgisayarın uzun süre kullanımı göz rahatsızlıklarına yol açabilmekte ve bireyin daha az hareket etmesi ve düzgün olmayan oturuşu nedeniyle, kas ve kemik ağrılarına sebep olabilmektedir.

Psikolojik Etkileri: internetin uzun süre kullanımı sonucu “internet tutkunluğu” adı verilen belirti ortaya çıkabilmektedir. Bunun sonucu olarak, internet kullanmanın ya da kullanmamanın oluşturduğu stres, endişe, sürekli interneti düşünme, istemsiz parmak hareketleri ile kendini göstermekte ve bireyin içe kapanma eğilimini artırmaktadır. Önemli işler ve sosyal etkinlikler göz ardı edilebilmektedir. Bu tür durumlarda öğrencilerin, okul başarılarında düşüş ve ebeveynlerine karşı saygısız davranışlarda buldukları gözlemlenmiştir.

Sosyal Etkileri: internet dünyasına kapılan çocukların arkadaş edinmekte zorlandıkları ve kendilerini yalnız hissettikleri saptanmış ve toplumdan uzaklaşarak iletişim kurmakta sıkıntı çektikleri gözlenmiştir.

Diğer Tehlikeleri: internet ortamında ilgisini çeken alanlara yönelen çocuk, bir anda, yaşına uygun olmayan ve kendisini suça yöneltebilecek olumsuz içerikli sayfalarla karşılaşabilmekte ve bunları merak ederek uygulama isteği duyabilmektedir.

İletişim, eğitim ve eğlence gibi birçok iyi yönlerinin yanısıra, internet ortamı, çocukları ve gençleri olumsuz yönde etkileyebilecek kötü içeriklere de sahiptir. Gereğinden fazla kullanımı, fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan olumsuz etkiler oluşturabilmekte ve internet bağımlılığı yaratabilmektedir.

Özellikle ergenlik çağında bulunan bireyler, ergenlik döneminin oluşturduğu birçok olumsuz etkinin altında kalarak internetin olumsuz yönlerinden daha fazla etkilenmekte ve bağımlı hale gelebilmektedirler. Okul çağında ise akademik gelişimleri olumsuz etkilenmektedir (Doğan, 2008). Kraut, Patterson, Lundmark, Mukophadhyay ve Scherlis (1998) ise yaptıkları araştırma sonucunda, internetin aşırı kullanımının, ikili ilişkilerde ve aile içi iletişimde sorunlara yol açtığını ve kişileri yalnızlaştırdığını belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmalarda, psikolojik olarak sağlıklı ergenlerin bile, çevrimiçi mesajlaşma programlarını ve sosyal paylaşım sitelerini uzun süre kullanmaları, pornografi ve bahis gibi olumsuz içeriklere sahip sayfalarda gezinmeleri sonucunda internet bağımlısı olabilecekleri bildirilmiştir (Bölükbaş, 2003; Young, 1998,). Bunun yanında ergenlerin sağlıklı internet kullanımında aile stillerinin etkisi de göz önüne alınmalıdır.

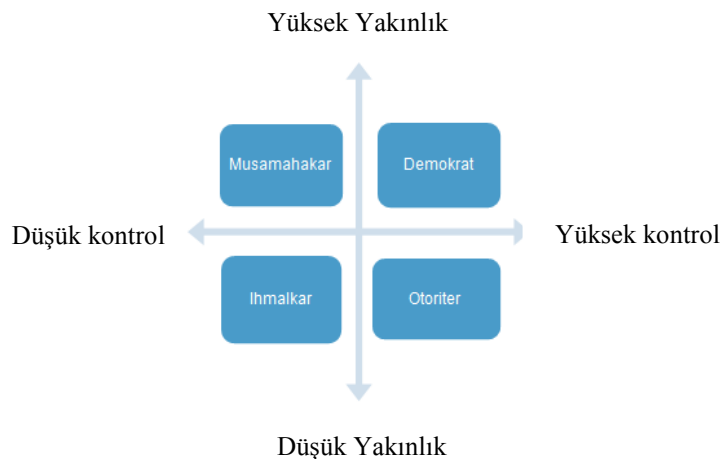
2.1.4 Aile Stilleri

Çocukların güvenliğini ve psikolojik açıdan sağlığını korumak adına internet kullanımları kontrol edilmelidir. Aileler çocuklarının internet kullanımını kontrol etmek için çeşitli yöntemler uygulamaktadır (Valcke ve diğerleri, 2010). Ailelerin çocukların internet kullanımı ile ilgili olarak alanyazında birçok araştırmaya rastlanmaktadır. Ailelerin yaklaşık olarak %30'unda ebeveynler çocuklarının internet kullanımını sırasında yanı başlarında bulunarak kontrol etmektedirler (Eastin, Greenberg ve Hofschire, 2006). Diğer kesim ise bilgisayarlara kurdukları filtre

yazılımlara güveniyor ya da internet tarayıcısındaki geçmiş sekmesini kontrol etmektedir (Mitchell, Finkelhor ve Wolak 2005; Wang, Bianchi ve Raley, 2005). Bazı araştırmalarda ailelerin bir bölümünün internet erişimine zaman sınırı koyarak ya da erişim için bir zaman aralığı belirleyerek kontrolü sağladığı (Wang ve diğerleri, 2005), bir kısmının ise çocuklarının erişebileceği web sitelerini kontrol ettiği belirtilmektedir (Valentine ve Holloway, 2001).

Youn (2008), çocuklarla internet güvenliği hakkında açıkça konuşulabilecek bir ortam gerektiğini ifade etmektedir. Çocuklar ailelerine internet kullanımı hakkında her türlü soruyu sorabilmeli, aileden böyle bir yakınlığı görebilmelidir. Böylece ailelerin, çocuklarına rehberlik edebilmesi için bir fırsat sunulmuş olur ki çocukların interneti güvenli ve doğru bir şekilde kullanmaları bilgisayarlarına yüklenecek koruma yazılımlarından daha çok buna bağlıdır (Fleming, 2006). İnternette uygun olmayan sayfalarda gezinen çocuklara yönelik tepkilerde anlayışlı ve saygılı bir yaklaşım tarzı da önemlidir (Kuipers, 2006; Lwin, Stanaland ve Miyazaki, 2008).

Baumrind (1971, 1991; Akt: Kopko, 2007) aile yakınlığı ve aile kontrolünü düşük/yüksek aile yakınlığı ve düşük/yüksek aile kontrolü şeklinde ele alarak 4 farklı aile stili tanımlamıştır. Ebeveyn kontrolü, internet kullanımı ile ilgili getirilen kısıtlamaların, koyulan kuralların ve yol göstermenin düzeyini yansıtır. Ebeveyn ilgisi ise, çocuğa verilen destek düzeyini ve çocukla kurulan iletişim düzeyini yansıtır (Valcke ve diğerleri, 2010). Şekil 3'te internete yönelik aile kontrolü ve aile yakınlığına dayanmakta olan dört çeşit aile stili tanımlanmaktadır. Bunlar, demokratik, müsamahakâr, otoriter ve ihmalkar aile stilleridir.

Şekil 3. Aile stilleri (Baumrind, 1991; Akt: Valcke ve diğerleri 2010)

Demokrat aile stilinde (Authoritative parents), çocuğa karşı yakınlık ve aynı zamanda yüksek kontrol söz konusudur. Bu tür aileler çocuklarının kendilerini kontrol edebilmelerini isterler ve kendi sınırlarını belirlemede özgür olmaları konusunda cesaretlendirirler. Demokrat ailelerde “çünkü öyle istiyorum” şeklinde bir dayatma yoktur. Onun yerine çocuklarıyla eğlenmeyi, onları dinlemeyi ve onların bakış açısını dikkate almayı tercih ederler. Demokratik aileler sorunlar üzerine çocuklarıyla görüşüp konuşsalar da son karar ebeveyne aittir (Kopko, 2007). Demokrat internet aile stilinde ebeveynlerin internet kullanımı konusunda keskin bir şekilde sınırlandırma yapmak yerine çocuklarının sorumluluk sahibi olmasını ve kendisi için doğru olanı belirleyebilmesini beklerler. Bunun yanında yine de ufak bazı kuralları vardır; internet kullanım süresi, internetin kullanılacağı zamanlar gibi (Valke ve diğerleri, 2010).

Müsamahakar aile stilinde (Permissive Parents), yüksek yakınlık ve yetersiz aile kontrolü söz konusudur. Diğer bir deyişle oldukça sıcaktırlar ve çok talepkar değildirler. Anne-baba olarak anlayışlıdırlar bununla beraber edilgen bir rol üstlenmişlerdir. Sevgilerini göstermenin yolunun çocuklarının isteklerini yerine getirmek olduğunu düşünürler. Müsamahakar internet aile stilinde ebeveynler çocuklarıyla ilgilidirler fakat onlarla karşı karşıya gelmekten kaçındıkları için internet kullanımları konusunda herhangi bir yönlendirme yapmaz, sınırlandırma getirmezler. Çocuklarının düşünce ve istekleri doğrultusunda hareket ederler (Valke ve diğerleri, 2010). Müsamahakar ailelerin kullandığı cümlelere örnek olarak “tabiki, eğer istiyorsan geç saatlere kadar kalabilirsin” ya da “eğer istemiyorsan bunu yapmak zorunda değilsin” verilebilir. Müsamahakar anne-baba çocuklarına hayır demek ve onları hayal kırıklığına uğratmak istemezler. Çocukların önemli kararları alması sırasında dahi serbest bırakırlar. Ebeveynler kendilerini çocuklarının davranışlarını şekillendirmede aktif katılımcı olarak görmezler bunun yerine çocukların tavsiye almak isterse kendilerine gelebileceğini düşünürler (Kopko, 2007).

Otoriter aile stilinde (Authoritarian Parents) yetersiz yakınlık ve yüksek aile kontrolü söz konusudur. Otoriter aileler kısıtlayıcı ve sıkı bir disiplin uygulayarak çocuklarının kendi yönergelerini takip etmeleri konusunda baskı yaparlar. Otoriter aileler “bunu böyle yapacaksın çünkü ben böyle istiyorum” şeklinde ifadeler kullanırlar. Bu tür aileler çocuklarıyla tartışmaya girmez ve onların fikirlerini almayı

düşünmezler öyleki aile içindeki kurallar tartışılmaz. Otoriter aileler, çocuklarının sorgulamadan kendi söyledikleri şeyleri yapmaları gerektiğini düşünürler (Kopko, 2007). Otoriter internet aile stilinde ebeveynler koşulsuz şartsız itaat bekler ve açıklama yapmaksızın kurallar koyarlar. İnternet konusunda neredeyse hiç konuşmazlar ve internet erişimi ile ilgili tartışmalara acık değildirler. İnternet kullanımı ile ilgili görüşlerini kabul ettirmekte ısrarcıdırlar (Valcke ve diğerleri, 2010).

İhmalkar aile stilinde (Uninvolved Parents), yetersiz yakınlık ve aynı zamanda düşük aile kontrolü söz konusudur. Aileler çocuklarına karşı soğukturlar ve onlardan herhangi bir talepte bulunmazlar. Çocuklarıyla etkileşimi en aza indirmişlerdir, bazı durumlarda tamamen görmezden gelirler. İhmalkar aileler çocuklarının ihtiyaçlarına karşı kayıtsızdırlar. Nerede olduklarıyla ya da ne yaptıklarıyla ilgilenmezler. Bu aileler “nerede olduğunla ilgilenmiyorum, ne yaparsan yap” şeklinde ifadeler kullanırlar (Kopko, 2007). İhmalkar internet aile stilinde ebeveynlerin çocuklarına karşı internet kullanımı konusunda kontrol ve ilgi düzeyleri düşüktür. Bu tip aileler, çocuklarının internet kullanımlarına karşı herhangi bir destekleyici yada kısıtlayıcı tavırlar sergilemezler (Valcke ve diğerleri, 2010).

Yapılan araştırmalar, aile stilinin çocuğun internet kullanımını etkilediğini göstermiştir (Rosen, 2008). Ebeveyn kontrolü altındaki çocuklar internet kullanımı bakımından daha az risk altındadır (Valcke, Schellens, Van Keer ve Gerarts, 2007). Lee ve Chae (2007) ise buna zıt olarak, ebeveynlerin kısıtlayıcı davranışı ile çocukların gerçekte internet kullanımı arasında herhangi bir ilişki bulunmadığını savunmuşlardır. Ihmeideh ve Shawareb (2014) ise yaptıkları araştırma sonucunda, otoriter, musamahakar ve ihmalkar aile stilleri ile çocukların internet kullanımı arasında bir ilişki olmadığını ama demokrat aile stili ile çocukların internet kullanımı arasında önemli bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ebeveyn ilgisinin etkisini gösteren araştırmalar daha net sonuçlar ortaya koymuştur (Valcke ve diğerleri, 2010). Fleming, Greentree, Cocotti-Muller, Elias ve Morrison (2006)’a göre ebeveyn desteği, internet kullanımını daha güvenli hale getirmektedir. Anne babaların ilgi gösterdiği çocukların, internetin karmaşık yapısını daha iyi anlayabildiği söylenebilir (Lwin, 2008).

Aileler, internet ortamında bulunan zararlı içeriklere karşı çocuklarını korumalı, onlara demokratik bir tutum içerisinde internetin doğru kullanımını anlatmalıdır

(Horzum ve Bektas, 2014). Araştırma sonuçları, ebeveyn kontrolü ve ebeveyn ilgisinin, internetin oluşturduğu riskleri anlayan ve internet kullanmaya başlayan çocuklarda internette karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilme gücünün gelişmesine yardımcı olabileceğini göstermektedir (Valcke ve diğerleri, 2010). Ebeveyn kontrolü ve ilgisinin az olduğu ailelerde ise problemlerli internet kullanım alışkanlıklarının geliştiği görülmektedir (Ayas ve Horzum, 2013; Çevik ve Çelikkaleli, 2010; Huang ve arkadaşları, 2009). Ayas ve Horzum (2013) yaptıkları araştırma sonucunda, çocukların interneti doğru ve güvenli bir şekilde kullanabilmeleri için ailelerinin internet tutumu konusunda eğitilmesi gerektiğinin önemini vurgulamıştır.

2.1.5 İnternete Yönelik Tutum

Sosyal psikolojiye ait bir konu olan ve insan davranışlarının oluşturucu öğelerinden biri olarak değerlendirilen tutumların incelenmesine özel bir önem verilmektedir. Tutum kavramı genel anlamda bireyin, bir durum, olay, nesne ya da kişi karşısında belli bir tavır koymaya, davranış göstermeye hazır olma durumu olarak tanımlanabilir. Tutum, bireyin kişilik özellikleri içinde bulunduğu sosyo-kültürel çevre, bilgi birikimi ve geçmiş deneyimleri ile yakından ilişkilidir (İnceoğlu, 2010).

Tutumlar, kendileri gözlenemeyen, fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan bazı eğilimlerdir. Bu eğilimlerin tutum olarak değerlendirilebilmesi için asgari şart, bir zihinsel değerlendirmedir. Ancak kişilerin zaman içerisinde geliştirdiği yerleşik tutumların çoğu duygu ve davranışa yönelik öğeleri de içerir. Tutum için yapılmış yerli ve yabancı kaynaklarda bir çok tanım vardır ve bunlardan en kabul göreni şudur (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014);

“Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir”(Smith, 1968)

Bu eğilim psikolojik objeye karşı olumlu ya da olumsuz yaklaşma şeklinde olabilir. Burada psikolojik obje bir durum, olay, nesne olabileceği gibi bir kişi veya grup da olabilir. Bir birey için birçok şey psikolojik obje olabilir. Yaşadığı mahalle, arkadaş çevresi, kapı komşusu, okul, matematik dersi, bilgisayar, internet gibi pek çok şeye karşı bireylerin bir tutumu vardır.

Tutum, bireyin duygu, düşünce ve davranış eğilimlerinin uyum içerisinde olmasını sağlar. Tutumlarda genellikle uyum halinde bulunan bilişsel, duyuşsal ve davranışsal faktörler olarak adlandırılmaktadır. Yerleşmiş ve güçlü tutumlarda bilişsel, duyuşsal

ve davranışsal ögelerin tamamı bir uyum içerisindeyken zayıf tutumlarda, özellikle davranışsal öge zayıf olabilir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014). Diğer bir ifadeyle bireyin bir konu hakkında bildikleri (zihinsel öge), ona nasıl bir duyguyla yaklaşacağını (olumlu, olumsuz, nötr- duygusal öge) ve ona karşı nasıl bir tavır takınacağını (davranışsal öge) belirler ve ortaya koyduğu bu duruş onun tutumunu yansıtır (İnceoğlu, 2010).

Bu ögeler, bir tutumu kendi içinde tutarlılığı olan bir sistem haline sokar. Başka bir deyişle tutum, bireyi davranışa hazırlayıcı karmaşık bir eğilimdir. Böylece bireyin çevresindeki psikolojik objelere karşı beslediği duyguları, o objeler hakkındaki fikirleri, bilgileri ve o objelere karşı davranışları devamlılık ve düzenlilik gösterir. Bu ögeler bir tutumun kendi içerisinde tutarlı olmasını yani çevresindeki durum, olay, nesne ya da kişilere karşı kısaca psikolojik objelere karşı duygu düşünce ve davranışları bir devam ve düzen içerisinde gerçekleşir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014).

Tutumun yapısını, yukarıda bahsettiğimiz tutumun ögelerine ek olarak onlarla örgütsel bir ilişki içine girerek tutumun oluşmasında rol oynayan üç temel öge belirler. Bunlar; ilişkilendirme, tutum konusuyla doğrudan deneyim ve başkalarından öğrenme olmak üzere üç temel grupta toplanmaktadır. İlişkilendirme, tutum konusu ile doğrudan deneyim ve başkalarından öğrenme olarak üç grupta toplanan tutumun yapısal öğeleri arasındaki ortak payda, her üçünün de öğrenme süreciyle yakından ilgili olmalarıdır (İnceoğlu, 2010).

Tutumların kaynağı olarak Allport dört koşul ileri sürmüştür;

- Birinci koşul aynı türden olan deneyimlerin artmasıdır. Yani aynı konu ile ilgili deneyimler arttıkça bireyde o konuyla ilgili olarak bir tutum oluşur.
- İkinci koşul özelleşme, farklılaşma ve ayrılmadır. Böylelikle birinci koşulla oluşan deneyim desteklenerek diğer konulardan ayrılır.
- Üçüncü koşul dramatik bir deneyin yaşanmasıdır. Örneğin uzun boylulara karşı olumsuz tutumlara sahip olan bir bireyin uzun boylu bir kişi tarafından hayatının kurtarılması sonrasında uzun boylulara karşı olumlu tutum geliştirebilir.
- Dördüncü koşul tutumlar aile ve sosyal çevre taklit edilerek elde edilebilir.

Bireyin ilk dönemlerdeki tutumları genel olarak ailesi tarafından oluşturulur. Bu

dönemden sonraki tutumlar ise ebeveynlerin yanı sıra söz edilen diğer faktörlerin etkisiyle oluşur. Tutumların oluşmasında, 12-30 yaşları arası kritik dönem olarak değerlendirilir. Tutumlar bu dönemde son şeklini alır. Değişik yollarla edinilen bilgiler, alınan eğitim, kritik dönemde tutumların oluşmasında rol oynayan başlıca etmenlerdir. Tutumların oluşmasında etkili olan temel evreler ve faktörler ise şöyle sıralanabilir (Barut, 2005)

- 1- Erken Sosyalleşme Evresi:** Tutumların çoğu ilk çocukluk döneminde aile ve okulda öğrenilen bilgiler yoluyla oluşur. Sosyal kabuller, disiplin anlayışı, çalışma zevki gibi bilgiler aile ve okul çevresinden edinilen bilgilerdir.
- 2- Grup Üyeliği:** İlerleyen dönemlerde ailenin etki alanından çıkarak arkadaş çevresinin etkisi altına giren birey hayranlık sebebiyle ya da arkadaş grubuna katılabilmek için grup tutumlarını benimsemektedir.
- 3- Kişisel Deneyimler:** Bireyin kişisel tecrübeleri de tutumların oluşmasında temel faktörlerden birisidir.
- 4- Edinilen Bilginin Kullanılabilirliği:** Yaşam boyunca sürekli edinilen bilgilerle oluşan tutumlar bilginin kullanılabilirlik ve yararlılık durumuna göre kalıcı olmaktadır.
- 5- Bilginin Genelleştirilebilme Özelliği:** Edinilen bilginin bir tutum olarak kalıcı olabilmesi için bu bilginin genellenebilmesi gerekir.

Tutumların ölçülmesinde iki temel yaklaşım vardır. İlki davranış çözümlemesi (dolaylı ölçüm) yöntemidir. Bu yöntemde bireyin tutum objesine karşı gösterdiği davranış incelenir. Gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlardan yola çıkarak tutumlar belirlenmeye çalışılır. Diğer bir yöntem ise iç gözlem (doğrudan ölçüm) yöntemidir. İç gözlemede birey bizzat kendisi tutum objesine ilişkin duygu ve düşüncelerini aktararak tutumlarının belirlenmesine yardımcı olur. Bu yöntemde bireyin tutumları daha içsel olan duygular ve düşüncelerden hareketle belirlenmeye çalışılmaktadır (Eren, 2012).

Bireylerin bilgisayara ve internete yönelik tutumları diğer psikolojik objelere karşı olduğu gibi cinsiyet, bireysel deneyim, aile ortamı, sosyal çevre gibi birçok değişkenden etkilenmektedir.

Bireyin bilgisayarlara yönelik tutumu, bilgisayar teknolojilerine ve bilgisayar destekli uygulamalara yönelik olumlu ya da olumsuz tavrı olarak yorumlanabilir

(Smith, Caputi ve Rawstorne, 2000). Bilgisayara karşı olan olumlu ya da olumsuz tutumları ise internete karşı olan tutumlarını etkilemektedir (Yalçınalp ve Aşkar, 2003).

Tsai, Lin ve Tsai (2001) tarafından yapılan araştırmada internet konusunda deneyimli olan öğrencilerin deneyimsizlere göre internete yönelik tutum puanları daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca araştırmada erkek öğrencilerin internete karşı tutum puanları kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım ve Bahar (2008) üniversite öğrencilerinin internete yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında kız ve erkek öğrencilerin internete yönelik tutumlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Ancak interneti iletişim amaçlı kullanım ve kaygı alt boyutlarında kız öğrencilerin puanları anlamlı şekilde düşük çıkmıştır.

Tavşancıl ve Keser (2002) tarafından yapılan çalışmada farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin internete yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırma sonucunda her gün internet kullananların internete yönelik tutum puanları nadir kullananlara göre daha yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda bilgisayara sahip bireylerin internete yönelik tutum puanları olmayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın önemli çıktılarından biri de interneti alanyazın tarama, mesaj gönderme, sohbet etme, oyun oynama, gazete ve dergi okuma ve program indirme gibi farklı amaçlarla kullananların kullanmayanlara oranla tutum puanlarının yüksek bulunmasıdır.

Sanders ve Morrison-Shetlar (2001) üniversite öğrencilerinin web tabanlı uygulamalara karşı tutumlarını inceledikleri çalışmalarında alandaki diğer çalışmalardan farklı olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu bir tutum sergiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

İnternetin sağlıklı ve etkili kullanımı internete yönelik tutumların yanı sıra bireyin psikolojik olgunluğuna ve öz-yeterlik algısına da bağlıdır (Wang, 2001).

2.1.6 İnternete Yönelik Öz-yeterlik Algısı

Öz-yeterlik ilk olarak Bandura'nın (1977) Sosyal Öğrenme Kuramının önemli kavramlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bandura (1977) öz-yeterliği, bireylerin karşılaştıkları durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne

kadar iyi yapabileceklerine ve ne kadar çaba sarf edebileceklerine ilişkin bireysel yeterlik beklentileri olarak tanımlamaktadır. Öz-yeterlik bireyin bir işi başarmak için gerekli becerilere sahip olduğu konusundaki inancı yani bireylerin kendi yetenekleri konusundaki yargılarıdır (Zimmerman, 1995). Öz-yeterlik; bireylerin duygu, düşünce, tutum ve hareketlerini kontrol altında tutar ve yeteneklerine olan inançlarını ifade eder. Bu yönüyle bir kişinin belli bir durumdaki performansı üzerinde etkilidir ve bu performans doğrudan sonucu etkilemektedir (Horzum ve Çakır, 2009).

Öz-yeterlik algısının seviye, genelleme ve güçlülük olmak üzere üç boyutu vardır; (Bong, 1997; akt: Topal, 2013)

- **Seviye:** Öz-yeterlik algısı, aynı alanla ilgili dahi olsa kolay ve zor seviye durumlarına göre farklılık gösterebilir.
- **Genelleme:** Bireyler başarılı oldukları bir göreve ait öz-yeterlik algılarını başka bir duruma transfer edebilirler.
- **Sebat:** Öz-yeterlik algısı yüksek bireyin bir iş sırasında karşılaştığı problemler karşısındaki ısrarla mücadele ederken düşük öz-yeterlik algısına sahip birey daha çabuk pes eder.

Öz-yeterlik algısı yüksek olan bireyler bir görevin üstesinden gelmek için daha fazla çaba harcar ve daha ısrarcıdırlar. Bir durumla karşılaştıklarında bu durumdan kaçmak yerine bu durumu üstesinden gelmesi gereken bir iş olarak görürler (Aşkar ve Umay, 2001). Görev sırasında olumsuzluklarla karşılaştıklarında vazgeçmek yerine olumsuzlukları ortadan kaldırmak için farklı çözümler üretmeye çalışırlar. Denemekten ve öğrenmekten çekinmezler (Senemoğlu, 2012). Düşük öz-yeterliğe sahip öğrenciler ise yüksek özyeterliğe sahip öğrencilere göre daha kolay vazgeçerler. Dolayısıyla öğrencinin öz-yeterlik düzeyi, gelecekteki başarı veya başarısızlıklarını etkileyebilir (Horzum ve Çakır, 2009). Bu nedenle Schunk (1991) öz yeterliği, kişinin kendi öğrenmelerini kontrol edebilme yeteneğinin asıl kaynağı olarak görür. Bu açıdan bakıldığında öz-yeterlik algısı özellikle üzerinde durulması gereken bir konu olarak kabul edilmektedir (Aşkar ve Umay, 2001). Bandura (1977, 1995) öz-yeterlik algısının dört temel kaynağa dayandığını belirtmektedir:

Doğrudan yaşantılar: Bunlardan ilki ve en etkilisi kişisel başarılarıdır. Daha önce başarıyla üstesinden geldiği işlerden elde ettiği deneyimler bireyde güçlü bir öz-yeterlik algısının oluşmasını sağlamaktadır. Tecrübe edilen durumlarda elde edilen

her başarı kişide öz-yeterlik algısını artırırken, başarısızlıklar da bu algıyı olumsuz etkilemektedir. (Bandura, 1977, 1995).

Dolaylı yaşantılar: Öz-yeterlik algısını etkileyen bir diğer kaynaksa dolaylı yaşantılardır. Bireyin öz-yeterlik algılarının birçoğu da başkalarının deneyimleri sonucu model alma yoluyla edinilir. Birey başkalarının deneyimlerinden yola çıkarak kendisine ait bir öz-yeterlik algısı geliştirir. Bu, model alınan kişinin kendisine ne kadar benzerlik gösterdiğiyle ilişkilidir (Bandura, 1977). Örneğin aynı sınıfta okuyan ve aynı akademik başarıyı gösteren iki öğrenciden birinin çözebildiği bir soruyu çözme konusunda diğerinin öz-yeterlik algısı da yüksek olacaktır.

Sözel İkna: Bireylerin öz-yeterlik algılarına etki eden bir diğer kaynaksa sözel ifadelerle desteklenmeleridir. Bireyler telkinler yoluyla içinde buldukları işin başarıyla üstesinde gelebileceklerine inanmaları konusunda cesaretlendirilirler (Bandura, 1977) Sözel ikna yöntemiyle bireyler bir problemle karşılaştıklarında kuşkuları ve kişisel yetersizlikleri yerine problemi çözmek için daha fazla çaba harcarlar (Bıkmaz, 2006). Ancak bireylerin gerçek yetenekleri göz önüne alınmadan sözel olarak onları cesaretlendirip altı boş bir öz-yeterlik algısı oluşturmak; işin başarısızlıkla sonuçlanması sonucu öz-yeterlik algılarının daha da düşmesine sebep olabilir (Bandura, 1995)

Duyusal Uyarılma: Bireyin herhangi bir stres durumundaki duygusal uyarılma düzeyi kişisel yetkinliği konusunda fikir vermektedir. Ruhsal ve bedensel olarak kendini iyi hissetmesi öz-yeterlik algısını olumlu yönde etkilemektedir (Bandura, 1977, 1995).

Öz-yeterlik algılarının etkilerini Bandura (1995) bilişsel, duyusal, güdülenme ve seçim süreçleri olmak üzere dört kategoride ele almıştır. Bıkmaz (2006) bu süreçleri şöyle açıklamaktadır;

Bilişsel süreçler: Bireysel hedefler yeteneklerimize atfettiğimiz değerlerden etkilenmektedir. Güçlü bir öz-yeterlik algısı olan birey kendisine daha büyük hedefler belirlerken aynı zamanda zihninde, performansını destekleyecek olumlu başarı senaryoları oluşturur. Düşük öz-yeterlik algısı olan bireyse daha çok başarısızlık senaryoları oluşturur

Duyusal süreçler: Bireylerin bir problem karşısındaki öz-yeterlik algıları, onların kaygı ve stres durumlarını da etkilemektedir. Örneğin bir sunum sırasında, öz-

yeterlik algısı yüksek olan bir birey soğukkanlı ve sakin olabilirken, öz-yeterlik algısı düşük olan bireyde stres ve kaygı düzeyi artmaktadır.

Güdülenme Süreçleri: Öz-yeterlik algıları bireylerin bir sorunla ya da zor bir görevle karşılaştıklarında ne kadar çaba harcayacaklarını ve ne kadar süreyle bu sorunla karşı karşıya kalabileceklerini belirler. Öz-yeterlik algısı düşük olan birey daha az çaba harcayacak, öz-yeterlik algısı yüksek olan birey daha uzun süre ve daha fazla çaba harcayarak sorunun çözümüne odaklanacaktır.

Seçim süreçleri: İnsanlar kendi yeteneklerini aşacağına inandıkları işlerden kaçınmayı seçerken, yetenekleri dahilinde olduğuna inandıkları durumlarda görev üstlenme ve uygun çevre koşullarını hazırlamayı tercih ederler.

İnternete yönelik öz-yeterlik kavramı, öz-yeterlik kavramından yola çıkarak; bireylerin internet kullanımı konusunda kendilerini yeterli görme, internette karşılaştıkları sorunları çözebileceğine inanma, interneti özellikle eğitim ve araştırma olmak üzere, iletişim ve eğlence gibi çeşitli amaçlarla kullanabileceğine ilişkin algıları olarak tanımlanabilir. Gündüz ve Özdiç (2008) internet öz-yeterlik kavramını, internet kullanıcılarının internet kullanırken kendilerine duydukları güven ve beklentileri olarak tanımlamıştır.

İnternet öz-yeterliği, öğrencilerin bilgiye ulaşma yöntemlerini etkileyebilmekte ve internette öğrenme konusunda yararlanmalarını kolaylaştırmaktadır (Tsai ve Tsai, 2003). İnternete yönelik öz-yeterliği yüksek olan öğrenciler çevrimiçi derslerde daha başarılıdırlar ve bunun nedenlerinin başında internetteki işlemleri yapabileceklerine ilişkin güvenlerinin ve motivasyonlarının yüksek olması gelmektedir (Güngör ve Aşkar, 2004). Aynı zamanda bireylerin internette faydalanabilme düzeyleri de internet öz-yeterliklerini etkilemektedir (Joo, Bong ve Choi, 2000).

İnternet tabanlı eğitimin, internet yoluyla öğrenmenin, internet üzerinden iletişimin ve paylaşımın her geçen gün daha da önemli ve kaçınılmaz hale geldiği düşünülürse bireylerin internete yönelik öz-yeterlik algılarının araştırılması ve yükseltilmesi için gerekenlerin ortaya konulması önemli bir konu haline gelmiştir.

2.1.7. İnternet Kullanım Amaçları

Günümüzde internet bilgi edinmeden eğlenceye, iletişimden alışverişe, e-devlet uygulamalarından eğitime, bankacılık işlemlerinden, sosyal paylaşım kadar farklı amaçlarla kullanılabilir. Ayrıca internet, günlük işlerin takibi, bilgi erişimi, araştırma-inceleme yapma, ödev hazırlama, duygusal olarak gerginliklerin giderilmesi ve serbest zamanı değerlendirme gibi bir çok amaç için işlevsel olarak kullanılmaktadır. Genel eğilime bakıldığında öğrencilerin daha çok sosyalleşme, oyun, eğlence ve duygusal amaçlar için internet kullandıkları görülmektedir (Young, 1998).

İnternetin günümüzde kullanım alanları aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Magid, 1998; akt: Odabaşı ve diğerleri, 2007)

- **Referans Ortamı:** Hava durumu, trafik durumu, borsa, döviz kurları, gösterimdeki filmler, ansiklopediler, sözlükler, oteller gibi değişik bilgi kaynaklarına ulaşmak mümkündür.
- **İşlem Ortamı:** Kullanıcılar internet aracılığıyla çeşitli yatırım kaynaklarına yatırım yapabilir, banka işlemlerini gerçekleştirebilir, çeşitli ulaşım ya da konaklama rezervasyonları yaptırabilir, sinema, tiyatro, konserini biletleri alabilir.
- **İletişim Ortamı:** Dünyanın dört bir yanındaki insanlar internet yoluyla birbirlerine e-posta gönderebilir, eş zamanlı görüntülü ya da yazılı haberleşebilir, sosyal paylaşım ortamlarında fikirlerini yazılı, sözlü, görüntülü olarak paylaşabilirler.
 - **E-posta:** E-posta bireylerin internet üzerindeki posta kutularıdır. Bireylerin birbirlerine internet aracılığıyla mesaj gönderebilmelerine olanak sağlayan eş-zamanlı olmayan bir iletişim türüdür. Ses, video ve metin dosyalarının karşı tarafa gönderilebilmesini sağlar. Bir e-posta kutusu sahibi olabilmek için e-posta hizmeti sağlayan internet sitelerinden birine üye olarak bir hesap açmak yeterlidir.
 - **Forumlar:** Belli bir konu ile ilgili insanların internet üzerinde buluşmalarına tartışmalarına, fikir alışverişinde bulunmalarına olanak sağlayan eş-zamanlı olmayan iletişim ortamlarıdır. Birey ilgilendiği konularla ilgili olarak hazırlanmış forum sitelerine üye olarak forumlardaki tartışmalara katılabilir, merak ettikleri konularda ilgili

başlıklara başlıklara sorular ekleyebilir, bilgi sahibi oldukları konularda cevaplar verebilirler.

- **Sohbet uygulamaları:** Sohbet uygulamaları eş-zamanlı olarak bireylerin birbirleriyle iletişim kurmasını, metin, ses, resim ve video dosyaları gönderebilmelerine olanak sağlar. Bu uygulamalar aracılığıyla görüntülü ve sesli görüşme yapmak da mümkündür.
- **Çevrimiçi konferans:** Video konferans olarak da adlandırılan eş-zamanlı olarak sesli ve görüntülü bilgi paylaşımını mümkün kılan bir yapıdır. Şirketlerin yurtiçi ve yurtdışıdaki bağlantıları, personel eğitimleri, sağlık ve tıp alanında bilgi paylaşımları amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır (Odabaşı ve diğerleri, 2007). Uzaktan eğitim uygulamalarında da sıklıkla kullanılan video konferans uygulamaları ekran paylaşımına izin vererek beyaz tahta uygulamalarına da olanak sağlar.
- **Sosyal medya:** Birey ya da topluluklardan oluşan ve bireyleri arkadaşlık, ilgi alanları, ortak bilgi gibi belli ortak noktalarla birbirine bağlayan sosyal yapılardır. İnsanların birbirleriyle içerik ve bilgi paylaşmasını sağlayan internet siteleri ve uygulamalar aracılığıyla herkes aradığı ve ilgilendiği içeriklere ulaşabilmektedir.
- **Eğitim Ortamı:** Sanal üniversite, çevrimiçi eş zamanlı ya da eş zamansız e-öğrenme ortamları gibi yollarla bireyler eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilir çeşitli diploma ya da sertifika programlarına katılabilirler. Yalnızca formal değil informal olarak da eğitim ortamlarına katılabilir ihtiyaç duyulan bilgiler internetin sınırsız eğitim ortamından elde edilebilir.
- **Eğlence ortamı:** İnternet kullanıcıları için hazırlanmış sınırsız sayıda oyun mevcuttur, oyunların yanı sıra müzikler, videolar, filmler ayrıca sanal sergiler ve müzeler internetin sağladığı eğlence ortamları olarak gösterilebilir.

Bu kullanım alanlarının yanı sıra internet kullanıcılarına çok sayıda bilgiye erişim olanağı da sunmaktadır. İnternetin bilgiye erişim hizmetleri kullanılarak bir konu hakkında bilgi aramak, kişi, kurum ve şirketlere ulaşmak, çeşitli yazılımları kullanmak ve dosya alışverişinde bulunmak olanaklıdır (Odabaşı ve diğerleri, 2007).

- **www (World Wide Web)**

İnternetin en çok kullanılan ve bilgiye erişim hizmeti hiç şüphesiz webdir. Yazı, resim, ses, video animasyongibi farklı yapılardaki verilere ulaşmayı sağlayan web, internet üzerindeki bilgiye kolay erişim ve esnek bir bilgi yayıncılığı ortamı sunmaktadır.

- **Dosya Transfer Protokolü FTP**

FTP, internete bağlı bilgisayarların birbirlerine çift yönlü olarak dosya aktarımı yapmak için geliştirilmiş bir internet protokolü ve bu işin gerçekleşmesini sağlayan uygulama programlarından biridir.

- **Arama Motorları**

Arama motorları internet üzerinde bir konuda araştırma yapmak için başvuru ve anahtar kelimeler girilerek bilgiye erişim sağlayan sistemlerdir.

İnternetin sağladığı kaynaklar oldukça geniş olmakla beraber bu kaynakların nasıl kullanıldığı internetin ne amaçlarla daha sık kullanıldığının saptanması hem eğitimciler için hem aileler için önemli görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu 2014 verilerine göre internet kullanan bireylerin %78,8'i sosyal paylaşım sitelerine katılım sağlarken, bunu %74,2 ile online haber, gazete ve dergi okuma %67,2 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama, %58,7 ile oyun, müzik, film, görüntü indirme veya oynatma, %53,9 ile e-posta gönderme-alma takip etmektedir (TÜİK, 2014).

Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu (UBİK) tarafından ODTÜ-Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın destekleriyle gerçekleştirilen ve 9-16 yaş grubundaki çocukların internet üzerinden Sosyal Paylaşım Sitelerini kullanma alışkanlıklarının ortaya çıkartılmasının amaçlandığı çalışmaya katılan çocukların % 70'inin günde en az bir kez interneti kullandığı, % 66'sının ise günde en az bir kez sosyal medyayı kullandıkları ve büyük bölümü sosyal medyada olmak üzere günlük ortalama 72 dakika internette vakit harcadıkları görülmüştür. Sosyal paylaşım ağlarından biri olan Facebook %99'luk kullanım oranı ile en fazla kullanılan sosyal ağ durumundadır (İnternet Kurulu, 2014).

Horzum ve Bektaş (2014)'ın öğrencilerin internet kullanım amaçlarını arama ve bilgi edinme, iletişim, eğitim, genel ve eğlence amaçlı olmak üzere beş kategoride

inceledikleri çalışmalarında kız öğrencilerin interneti daha çok bilgi edinme ve eğitim amaçlı kullandıkları, erkek öğrencilerinse daha çok oyun ve eğlence amaçlı kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Orhan ve Akkoyunlu (2004) yaptıkları araştırmada ise kız ve erkek öğrencilerin kullanım dağılımları birbirine yakın olmakla birlikte; yaş büyüdükçe oyun amaçlı internet kullanımının azaldığı ve bilgiye ulaşma, oyun ve iletişim gibi çok amaçlı kullanımının arttığı görülmüştür. Ersoy ve Yaşar (2003)'ın yaptıkları çalışmada öğrenciler interneti bilgi kaynağı ve oyun yerine benzetirken interneti daha çok iletişim ve ders çalışma amacıyla kullandıkları görülmüştür. Bir diğer çalışmada Kahraman, Yaçın, Çevik (2011) kız öğrencilerin %40'ının interneti ders içerikli konular için kullandığı belirlenirken bu oranın erkek öğrencilerde %27 olduğu saptanmıştır. Ek olarak kız öğrencilerin %42,4'ünün erkek öğrencilerin ise %37,3'ünün interneti büyük oranda sosyal paylaşım sitelerinde (Messenger, facebook vb.) arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullandıkları belirlenmiştir.

Yurt dışında yapılan çalışmalara bakıldığında da benzer kullanım amaçları görülmektedir. Berson ve Berson (2003) kız öğrencilerin %74'ünün interneti iletişim amaçlı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Tsai (2006)'ya göre de kızlar interneti bir iletişim ortamı olarak görürken erkekler eğlence ortamı olarak düşünmektedirler. Punamaki (2007) tarafından yapılan bir araştırmada erkeklerin kadınlara göre oyun oynama ve e-posta için interneti daha çok kullandıkları belirlenmiştir. Kubey, Lavin ve Barrows (2001)'e göre öğrenciler interneti daha çok müzik dinlemek ve yeni kişilerle tanışmak amacıyla kullanmaktadır. Madell ve Muncer (2004) araştırmalarında öğrencilerden %67'sinin interneti müzik dinlemek, %56'sının internette gezinmek, %55'inin elektronik postalarını kontrol etmek ve %28'inin bilgi edinmek amacıyla kullandığını belirtmişlerdir. Bunun yanında Valkenburg ve Soeters'in (2001) araştırmasına katılan öğrencilerin %17'si interneti oyun oynamak, %13'ü şarkı kliplerini izlemek, %12 çocuklarla ilgili eğlence sitelerinde gezinmek ve %7'si hayvanlarla ilgili bilgi aramak için kullandığını ifade etmişlerdir.

İnternet bilgiye erişim ve iletişim alanlarında yeni olanaklar ve deneyimler sağlamanın yanında herkesin her türlü görüş ve inancı yayabileceği, kontrolsüz açık bir ortamdır. Açık bir iletişim ortamı olması sebebiyle öğrenciler her türlü bilgiye ulaşabilir. Bu nedenle, öğrenciler okullarda internetin doğru ve etkili kullanımı konusunda bilinçlendirilmelidir (Kahraman ve diğerleri 2011). Bunun yanında

öğrencilerin interneti eğitsel amaçlı ve işlevsel kullanımını desteklemek için gerekli bilgilerin öğretmen ve ebevenylerle paylaşılması gerekir (Şahin, 2009), çünkü internet, amacı doğrultusunda kullanıldığında bireylerin okul performanslarını artırmakta ve kişisel gelişimlerini desteklemektedir (Ayas ve Horzum, 2013).

2.1.8 Eğitsel Amaçlı İnternet Kullanımı ve Faydaları

Bilgisayarların günümüzde bireylerin hayatında vazgeçilmez bir unsur olmasından dolayı eğitim-öğretim amaçlı kullanılması da zorunluluk haline gelmiştir. Bilgisayarların, bilgiyi depolama, saklama ve tekrar kullanımına dönük üstünlüğü bu bilgilerin başkalarıyla paylaşılması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bilgilerin paylaşımı da internet aracılığıyla olmaktadır. İnternet, dünyanın her yerinden bireylerin gün geçtikçe artan üretilen bilgiyi saklama, paylaşma ve bilgiye erişim istekleri doğrultusunda büyüyen dev bir ağıdır. İnternet, herkesin heryerden erişebildiği ve sınırsız bilginin yer aldığı sanal bir kütüphane haline gelmiştir (Horzum ve Yılmaz, 2005). Öğrenmenin artık okullarla sınırlı kalamayacağı hayat boyu öğrenmenin bir zorunluluk olarak karşımıza çıktığı günümüzde gereksinimler yeniden sorgulanmak zorundadır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında öğrenciler öğrenmeyi öğrenmek, bilgiye çeşitli kaynaklardan ulaşabilmek, bilgiyi değerlendirmek ve kullanabilmek durumundadır (Akkoyunlu, 2003).

İnternet eğitim alanında kullanımı gelecekte en çok gelişim göstermesi beklenen alandır. Bunun nedeni internetle birlikte yer, zaman ve sınır kavramının ortadan kalkması her zaman kullanılmaya hazır ve etkileşimli, anında dönüt vermeye ve bilgi sunmaya hazır olmasıdır (Tavşancıl ve Keser, 2002). Örgün ve uzaktan eğitim uygulamaları incelendiğinde kullanılan teknolojilerin bu eğitime verdiği en temel özellik, öğrencilere zamandan ve mekandan bağımsızlık sağlamasıdır (Horzum ve Yılmaz, 2005)

Yapısına ve sunduğu hizmetlere baktığımızda internet eğitimde yaygın biçimde kullanılma özelliğine sahiptir çünkü internet bilgi toplumlarını oluşturan insanların en değerli öğrenme ortamı özelliğini taşımaktadır (Kaya, 2006). İnternet, öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarını ve deneyimlerini zenginleştirmek için kullanabilecekleri mükemmel bir araçtır (Boldt, Gustafson ve Johnson, 1995; akt: Akbaba ve Altun, 2000)

Eğitimde internetin iki farklı uygulamayla kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki örgün eğitimde öğretme-öğrenme süreçlerinin desteklenmesi amacıyla ders içi ve dışı etkinliklerde internetin yardımcı araç olarak kullanımı, ikincisi eğitim uygulamalarının tamamen internet üzerinden gerçekleştiği uzaktan eğitim uygulamalarıdır. İnternetin rgn eğitime destek amacıyla kullanımında ders içinde ve dışındaki etkinliklerde araştırma yapma (arama motorları, online veri tabanları), bilgi toplama, paylaşma (sosyal paylaşım siteleri), haberleşme ve uzman desteği alma (video konferans) amaçlarıyla kullanılmaktadır. İnternetin uzaktan eğitimde kullanımı ise eğitim-ğretim süreçlerinin tamamen internet üzerinden gerçekleştirilmesi anlamını taşımaktadır. İkiisi arasındaki temel fark internetin birinde bir araç ve destek olarak kullanılması (internet destekli eğitim) diğerindeyse ana unsur olarak kullanılmasıdır (internet temelli eğitim) (Horzum ve Yılmaz, 2005).

İnternetin, “internet destekli eğitim” ve “internet temelli eğitim” olarak eğitsel amaçla kullanımında web 2.0 araçlarından, arama motorlarından, e-posta hizmetlerinden, web sayfalarından, sosyal medyadan sıklıkla faydalanılmaktadır. Günümüzde internetin eğitsel amaçlı kullanımının yaygınlaşması, bu sistemin değişik kullanımlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. İnternet üzerinde eğitim amaçlı kullanılabilecek pek çok araç yararlanılabilecek pek çok hizmet ve çok sayıda bilgi kaynağı bulunmaktadır (Tavşancıl ve Keser, 2002). Bunlar;

Web 2.0: Web 2.0’da kullanıcılar yeni web içerikleri üretebilir ya da varolan içerikleri değiştirebilirler. Bir başka deyişle kullanıcılara tam etkileşimli bir ortam sunar. İlk olarak 2003 yılında O’Reilly media tarafından bilginin internet üzerinden paylaşımında yeni bir şekli ifade etmek için ortaya çıkarılmıştır (Karaman, Yıldırım ve Kaban, 2008).

Viki (Wiki): İnternet ansiklopedileri oluşturmak için kullanılan bir yapıdır. Kullanıcılar ye olarak çeşitli maddeler-başlıklar oluşturup bunlara ansiklopedik bilgi girişi yapabilir daha önce girilmiş bilgileri düzenleyebilir, değiştirebilirlebilirler. En yaygın olarak bilinen viki uygulaması wikipedir.

Blog: Bloglar internet günlükleri olarak da bilinmektedir. Blog yazar kolay bir şekilde blog servisi üzerinde blog açabilir, bir başlık ve içerik metni yazarak yeni bir konu oluşturabilir ve oluşturduklarını bütün internet kullanıcılarıyla paylaşabilir (Karaman ve diğerleri, 2008).

Sanal üniversiteler: Öğrencilerin eğitime evlerinden katılarak diploma alabildikleri sanal üniversitelerde öğrenciler, öğretmenlerle ve bu programa katılan diğer öğrencilerle e-posta, haber ve tartışma grupları aracılığıyla iletişim kurabilir, bilgi alışverişinde bulunabilir, ödev ve proje teslimlerini internet aracılığıyla yapabilir, sınavlara internet üzerinden katılabilirler (Tavşancıl ve Keser, 2002).

Elektronik Kütüphaneler: İnternet araştırma yapmak için büyük kolaylıklar sunan Elektronik kütüphaneler, araştırılan konu ile ilgili literatür taramasını çok kısa sürede, hızlı bir şekilde yapılmasını en güncel yayınlara ulaşılabilmesini sağlamaktadır (Tavşancıl ve Keser, 2002).

Arama motorları: Herhangi bir konuda bilgi almak için arama motorları denilen web sitelerine bağlanmak ve anahtar kelimeleri yazmak yeterlidir. Arama motorlarında sesli ve görüntülü bilgi aramaları yapmak da mümkündür.

İnternete erişim öğrencilere iki farklı kazanım sağlar, bunlardan ilki öğrencilerin interneti iletişim, araştırma yapma, bilgiye ulaşma ve paylaşma becerileridir. Bu becerileri etkin olarak kullanan ve bu konuda güdülenen öğrenciler okullarından ayrıldıktan sonra kendilerini bilgi merkezli bir ortama daha etkin olarak hazırlayacaklardır. Bu durumda internet öğrencilere yapıcı bir rol yükler ve her öğrenci birer araştırmacı ve işbirliğine dayalı çalışmaya istekli bireyler olarak kendi bilgi kümelerini kendileri oluştururlar. Diğer önemli kazanımsa internete erişim ile sınıf duvarları da dahil olmak üzere tüm sınırların kaldırılmasıdır. (Wilson ve Marsh II, 1995, akt: Akbaba ve Altun, 2000).

Akbaba ve Altun (2000)'a göre internetin öğrenme ortamlarında bir araç olarak kullanılmasında öğrencilere aşağıdaki kazanımları sağlamaktadır.

- İnternet, bireylere bilgilerini karşılıklı olarak paylaşma fikirlerini tartışma olanağı sunar.
- İnternet, farklı bölgelerdeki öğretmen ve öğrencilerin belli ilgi alanları çerçevesinde belli platformlar aracılığıyla iletişim olanağı sunar.
- İnternet, öğrencilerin arama yapma, bilgiye ulaşma ve bilgiyi etkili şekilde kullanma becerileri kazandırabilir.

2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.2.1 İnternet Aile Stili İle İlgili Araştırmalar

Çelikkaleli ve Çevik (2010) ergenlerin arkadaş bağımlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesini amaçladıkları çalışmalarında, 14-19 yaş arası değişen toplan 437 ergen bireyle çalışmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre arkadaş bağımlılığı ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, arkadaş bağımlılığı puanları algılanan ebeveyn tutuma göre anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Anne eğitim durumuna göre ergenlerin arkadaş bağımlılığı puanları farklılaşmamakta ancak internet bağımlılık puanları farklılık göstermektedir. Bunun yanında baba eğitim durumuna göre arkadaş bağımlılığı puanları farklılık gösterirken internet bağımlılığı puanları anlamlı biçimde farklılaşmamıştır. Cinsiyete göre erkeklerin kızlara göre internet bağımlılık ortalama puanları anlamlı biçimde daha yüksek çıkmıştır. Algılanan ebeveyn tutumlarına göre ergenlerin internet bağımlılık puanları anlamlı biçimde farklılaşmıştır. Ebeveyn tutumunu “ilgisiz” olarak algılayan ergenlerin internet bağımlılık puanları “koruyucu”, “otoriter” ve ”demokratik” olarak algılayanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

İhmeideh ve Shawareb (2014) Ürdünlü ebeveynlerin internet stillerinin anaokulu çağındaki çocuklarının internet kullanımlarına etkilerini inceledikleri çalışmalarında 570 ebeveyn ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda en fazla sahip olunan aile stilinin “demokratik” aile stili olduğu ortaya çıkmıştır, bunu “müsamahakar” aile stilinin izlediği ve son olarak “otoriter” ve “ilgisiz” aile stillerinin kullanıldığı görülmüştür. Ebeveynler çocuklarının internette daha çok oyun oynadıklarını ve eğlence amaçlı web sayfalarını ziyaret ettiklerini söylemişlerdir. İnternet kullanımı yalnızca otoriter aile stilinde belirgin şekilde farklılaşmıştır.

Moazedian ve arkadaşları (2014), internet kullanımında aile stilinin etkisini araştırdığı çalışmalarında 379 üniversite öğrencisine Problemlı İnternet Kullanımı anketi uygulayarak sonuçları değerlendirmiş ve otoriter aile stilinin en fazla, demokrat ve müsamahakar aile stilinin ise problemlı internet kullanımında en az etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çocuklarına yakınlık gösteren ailelerde internet bağımlılığı durumu görülmediği ve yakınlığın problemlı internet kullanımını önleyici bir faktör olduğu belirtilmiştir.

Ayas ve Horzum (2013) ilköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu konulu çalışmalarını kesitsel tarama modelini kullanarak Samsun il merkezinden üç farklı ilköğretim okulunda ikinci kademedeki öğrenim gören toplam 407 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada 214 aile ihmalkar internet tutumuna sahipken, 96 aile müsamahakar, 83 aile demokrat ve 14 aile otoriter internet tutumuna sahip olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda ihmalkar aile tutumunun internet bağımlılığında büyük rolü olduğu bulunmuştur. Araştırmada ayrıca öğrenim görülen sınıf, cinsiyet ve internet kullanım becerileri de anlamlı değişkenler olarak görülmektedir. 8. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 6 ve 7. Sınıfta öğrenim görenlere göre internet bağımlılık düzeyleri daha yüksek çıkmıştır.

Horzum ve Bektaş (2014) ilköğretim öğrencilerinin ailelerinin internet tutumunu belirlemek ve öğrencilerin internet kullanım amaçlarının ailelerinin internet tutumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmada genel tarama modellerinden kesitsel tarama modeli kullanılmış ve araştırmaya Sakarya ili merkezinde yer alan bir ilköğretim okulunda 4., 5., 6., 7. ve 8. Sınıfta öğrenim gören toplam 498 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda 65 aile ihmalkar internet tutumuna, 144 aile müsamahakar internet tutumuna, 255 aile demokrat internet tutumuna ve 25 aile otoriter internet tutumuna sahip olarak bulunmuştur. Ebeveynleri demokratik ve müsamahakar internet aile stiline sahip öğrencilerin eğitsel amaçlı internet kullanım oranlarının diğer aile stillerine sahip öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre interneti bilgi edinme ve eğitsel amaçlı, erkek öğrencilerinse kızlara göre interneti daha çok eğlence amaçlı kullandığı görülmüştür. Aile internet tutumunda cinsiyet ve öğrenim görülen sınıfın ilişkili birer değişken olduğu ortaya çıkmıştır. Kız öğrencilerin %60.9 erkek öğrencilerinse %44.1’inde demokratik aile stili görülmüştür. Bunun yanında araştırmada öğrencilerin internet aile tutumları ile anne ve babanın eğitim düzeyi, evde internet bulunup bulunmadığı, internetle ilgili sorunla karşılaştığında kimden yardım aldığı ve interneti uzun kullandığında kimden uyarı aldığı değişkenleri ile ilişki olmadığı bulunmuştur.

Cheung, Yue ve Wong, (2014) 1.771 lise öğrencisi ile internet bağımlılığı ve aile stilleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında ebeveyni otoriter aile stiline sahip öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Valcke ve arkadaşları (2010) 533 aile ile yaptıkları çalışmalarında ailelerin %59,4'ünün demokratik aile stiline, %12,9'unun müsamahakar, %11,4'ünün otoriter ve %6,9'ununsa ihmalkar aile stiline sahip oldukları görülmüştür. Ailelerden %9,4'ününse karma aile stiline sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Aile stillerinin cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine bağlı olarak değiştiği görülmüştür. Aile stilinin çocuklarda internet kullanımını büyük ölçüde etkilediği ve en yüksek kullanım oranının müsamahakar aile stilinde gerçekleştiği bulunmuştur. Otoriter aile stilindeyse çocukların internet kullanım oranının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Rosen (2008) Myspace isimli sitenin kullanımına yönelik aile stillerinin etkilerini araştırdıkları çalışmada aile stillerinin öğrenci yaşıyla ilgili olarak değişiklik gösterdiğini genele bakıldığında demokratik ve ihmalkar aile stilinin baskın olduğunu ancak öğrenci yaşı ilerledikçe müsamahakar ve ihmalkar aile stilinin öne çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile stillerinin çocukların Myspace kullanım alışkanlıklarını ve tutumlarını önemli ölçüde etkilediği ve ebeveynleri demokratik aile stiline sahip öğrencilerin Myspace'te kişisel bilgilerini vermek ya da orada tanıştığı biriyle dışarıda buluşmak gibi riskli davranışlara karşı daha dikkatli bir tutum sergilediği belirlenmiştir.

Aunola, Stattin ve Nurmi (2000) aile stillerinin öğrencilerin akademik başarıya dönük davranış ve tutumlarını nasıl etkilediğini inceledikleri çalışmalarında ebeveynleri demokratik aile stiline sahip öğrencilerin hata yapmaktan daha az korktukları, derslere karşı daha ilgili ve aktif tutum sergiledikleri ve kendilerini geliştirmeye daha açık oldukları görülmüştür.

Lee ve Chae (2007) Kore'de 4, 5, ve 6. sınıftan 222 öğrenci ile yaptıkları çalışmalarında ailelerin faydalı internet kullanımına dönük önerilerinin çocukların eğitsel amaçlı internet kullanımını olumlu yönde etkilediği ancak internet süresini kısıtlamalarının çocukların internet kullanımına hiçbir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Lee (2012) yaptığı çalışmada otoriter ailelerin çocuklarında internet kullanım sürelerinin düşük olduğu fakat bunun internetin kötüye kullanımını engellemediği sonucuna ulaşmıştır.

2.2.2 İnternete Yönelik Tutum İle İlgili Araştırmalar

Demirci (2006) lise öğrencilerinin internete yönelik tutumlarının araştırdığı tez çalışmasında öğrencilerin internete yönelik tutumlarının internet ve ağ sistemleri

dersi akademik başarıları arasındaki ilişki cinsiyet, gelir durumları, evlerinde bilgisayar olup olmaması gibi çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma Osmaniye Ticaret Meslek Lisesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü 10. Sınıf öğrencilerinden 48 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda internete yönelik tutum ile akademik başarı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Tutum puanlarının, cinsiyet, gelir durumu, teknoloji içerikli dergi okuma, teknoloji içerikli tv programı izleme değişkenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Sadece tutum ile evde bilgisayara sahip olma durumu arasında anlamlı bir fark görülmüştür.

Milliyetçi (2008) tarafından yüksek lisans tez çalışması kapsamında mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin internete yönelik tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma, İstanbul ili Şişli ilçesi mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarındaki 79 kız, 392 erkek olmak üzere toplam 471 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Öğrencilerin internete yönelik tutumlarının cinsiyet, anne eğitimi, internet kullanıp kullanmadığı, haftalık internet kullanım süresi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kız öğrencilerin internete yönelik tutumlarının erkek öğrencilerin internete yönelik tutumlarına göre daha yüksek olduğu, kız öğrencilerin interneti daha çok bilgi ve paylaşım amaçlı kullandığı belirlenmiştir.

İşman ve Gürgün (2008) özel okullarda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin internete yönelik tutum ve düşünceleri konulu çalışmaları kapsamında ilköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden 124'ü erkek (% 54,6), 103'ü kız (% 45,4) olmak üzere 227 öğrenci ile çalışmışlardır. Araştırma sonucunda ilköğretim öğrencilerinin internet kullanım düzeylerinin iyi seviyede olduğu ve internete yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfların ve interneti kullanma sıklıklarının internete yönelik düşünceleri ve internet kullanımı bilgi düzeyleri üzerindeki etkileri araştırıldığında gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bilgisayar ve internet eğitimi alan ve almayan öğrencilerin internete yönelik düşüncelerinde farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bilgi, tutum ve düşüncelerinde cinsiyete göre farklılıklar görülmüştür. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre e-posta kullanımı, dosya indirme, interneti eğitim amaçlı kullanma, internet üzerinden sohbet etme gibi konularda internete yönelik daha olumlu düşüncelerine ulaşılmıştır. Öğrencilerin internete

yönelik bilgi, tutum ve düşüncelerinde bilgisayar ve internet eğitimi almalarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bilgisayar ve internet eğitimi alan öğrenciler diğerlerine göre internette gezinti yapma, e-posta kullanma, internet üzerinden tv izleme, ödev hazırlama, interneti eğitim için kullanma konularında internete yönelik daha az olumlu düşünceleri belirlenmiştir.

Sargın (2013) üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre internet kullanımına yönelik tutumları ve problemleri internet kullanımlarını belirlemek amacıyla tarama yöntemi kullanarak Selçuk Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören yaşları 19-24 arası değişen, 150'si kız, 150'si erkek olmak üzere toplam 300 katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırma sonucunda cinsiyet ile problemleri internet kullanımı alt boyutları olan yalnızlık, azaltılmış dürtü kontrolü, sosyal destek ve dikkat dağıtma toplam puanda ve internet kullanımına yönelik tutumda anlamlı düzeyde erkekler lehine bir fark bulunmuştur. İnternet kullanıma yönelik tutum ile problemleri internet kullanımı arasındaki ilişki incelendiğinde yalnızlık, azaltılmış dürtü kontrolü alt boyutları ile toplam puanda pozitif yönde bir ilişki bulunmuş, sosyal destek, dikkat dağıtma alt boyutları ile internete yönelik tutum arasında bir ilişki bulunmamıştır.

2.2.3 İnternete Yönelik Öz-yeterlik Algısı İle İlgili Araştırmalar

Öncü, Erhan ve Göktalay Baltacı (2012) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin internet öz-yeterliklerini etkileyen faktörleri araştırdıkları çalışmalarını 10 farklı ilköğretim okulunda 609 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar öğrencilerin internet öz-yeterliklerinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin internet özyeterliliğini etkileyen faktörler olarak günlük bilgisayar kullanımı, haftalık e-posta kullanımı ve evde internet bağlantısı olması öne çıkmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyi ve cinsiyetin internet öz-yeterliliği üzerine etkisi bulunamamıştır.

Gündüz ve Özdiñç (2008) ilköğretim öğrencilerinin internet öz-yeterlik algılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında araştırma grubunu 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde Konya ili Ilgın ilçesinde öğrenim gören 139 ilköğretim 2. kademe öğrencisi oluşturmuştur. İlköğretimde seçmeli olarak okutulmakta olan "Bilişim Teknolojileri" dersini alan öğrenciler, araştırma kapsamına alınmışlardır. Çalışmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen "İnternet Öz-yeterlik Ölçeği"

kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda erkek öğrencilerin kız öğrencilerden, 8. Sınıf öğrencilerinin 6. Sınıf öğrencilerinden daha yüksek internet öz-yeterliğine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca evinde bilgisayar ya da internet kullanma olanağı olan öğrencilerin diğer öğrencilerden daha yüksek internet öz-yeterliğine sahip olduğu belirlenmiştir.

Özçelik ve Kurt (2007) ilköğretim öğretmenlerinin bilgisayar öz-yeterlik düzeylerini belirlemek, yaş cinsiyet, kıdem, branş, bilgisayara sahip olma durumu ve bilgisayar kullanma sıklığına göre öğretmenlerin bilgisayar öz-yeterlik algılarında farklılık olup olmadığını inceledikleri çalışmalarında öğretmenlerin bilgisayar öz-yeterlik düzeyleri orta düzey bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni ile öğretmenlerin bilgisayar öz-yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Branş değişkeni ile bilgisayar öz-yeterliği arasında, bilgisayar öğretmenleri ile diğer tüm branşlar arasında bilgisayar öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bilgisayara sahip olan öğretmenlerin ve bilgisayarı çok sık kullanan öğretmenlerin bilgisayar öz-yeterlikleri diğer öğretmenlere göre daha yüksektir.

2.2.4 İnternet Kullanım Amaçları İle İlgili Araştırmalar

İngiltere’de internet kullanım amaçlarının cinsiyete göre değişip değişmediğinin araştırıldığı bir çalışmada (Madel ve Muncer, 2004) dört okuldan 11-16 yaş grubu 1340 öğrenciye Ekonomik ve Sosyal Araştırma merkezinini hazırladığı bir anket uygulanmıştır. Katılımcıların %83’ünün internet kullanıcısı olduğu ve bunların %80,2 sinin kız öğrenci ve %85,7’si erkek öğrencidir. Kullanıcıların %67,3’ü oyun oynama ya da müzik dinleme, %56’sı sörf yapma, %54,8’i e-posta gönderme-alma ve %28,2’si eğitsel amaçlı bilgi aramak için interneti kullandıklarını ifade etmişlerdir. Erkek öğrenciler interneti kız öğrencilere göre daha fazla oyun oynamak ve müzik dinlemek, genel amaçlı sörf yapmak, ürün ve servisler hakkında bilgi edinmek, internet üzerinden alışveriş yapmak, yazılım ve oyun indirmek için kullandıkları görülmüştür. Bunun yanında kız öğrencilerin interneti erkek öğrencilere göre daha çok e-posta hizmetlerini kullanmak, eğitim amaçlı bilgi aramak ve internet üzerinden sohbet etmek için kullandıkları belirlenmiştir.

Kahraman ve arkadaşlarının (2011) yaptıkları çalışmada, lise öğrencilerinin interneti kullanım amaçlarının ve düzeylerinin belirlenmesini ve cinsiyetler arasında fark olup olmadığının ortaya çıkarılmasını amaçlanmıştır. 73’ü kız ve 126’sı erkek

olmak üzere 199 öğrencinin katıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Analiz sonucunda hem kız hem de erkek öğrencilerin çoğunluğunun interneti sosyal paylaşım siteleri aracılığı ile arkadaşlarıyla iletişim kurmak için kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmada özellikle erkek öğrencilerin üçte birinin internette çevrimiçi oyunları takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kız öğrencilerin %40'ının interneti ders içerikli konular için kullandığı bu oranın erkek öğrencilerde %27 olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin %42,4'ünün erkek öğrencilerin ise %37,3'ünün interneti büyük oranda sosyal paylaşım sitelerinde (Messenger, facebook vb.) arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada kız öğrencilerin %9,5'inin internette sürekli takip ettikleri bir oyun olduğunu bu oranın erkek öğrencilerde %36,5 olduğu belirlenmiştir.

Ankara'da devlet ilköğretim okuluna devam eden 6, 7 ve 8. sınıflardan 471 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen ve öğrencilerin internetten yararlanma durumlarını sınıf düzeylerine göre belirleme amaçlı yapılan bir araştırmada 6. ve 8.sınıf öğrencilerinin bazen, 7. sınıf öğrencilerinin her zaman interneti mesaj gönderme ve mesajlara bakma amaçlı kullandıkları, 6. ve 8. sınıftakilerin yaklaşık %40'ının, 7. sınıftakilerin ise %37'sinin her zaman ödevleri için araştırma amaçlı interneti kullandıkları, 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin hiçbir zaman, 7. sınıfların ise çok seyrek internetten gazete, dergi vb. okudukları, sırasıyla 7., 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin her zaman interneti sohbet amaçlı (MSN, ICQ, Facebook vb.) kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerden; 7. sınıftakilerin her zaman, 6. sınıftakilerin çoğunlukla, 8. sınıftakilerin ise bazen oyun oynamak için internetten yararlandıkları, ayrıca 6.sınıfların çoğunlukla, 8. sınıfların bazen, 7. sınıfların ise hiçbir zaman internetten program indirmedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. En yüksek oranda (%35,1) 7. sınıfların bazen 8. sınıfların çoğunlukla ve 6. sınıf öğrencilerinin ise %26,4'ünün her zaman ve çoğunlukla merak ettikleri konuları araştırmak için interneti kullandıkları, tüm sınıflardaki öğrencilerin hiçbir zaman (%66) interneti web sitesi, blog vb. hazırlamak için kullanmadıkları, ancak sınıflar büyüdükçe müzik dinlemek, video seyretmek gibi etkinlikler için internetten yararlanma durumlarının arttığı belirlenmiştir (Numanoğlu ve Bayır, 2012).

Gökçearslan (2005) ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin evde bilgisayar kullanımına ilişkin öğrenci ve veli görüşlerini ele aldığı yüksek lisans tez çalışmasında Ankarada

bir ilköğretim ve lisede öğrenim gören, evinde bilgisayarını olan 149 öğrenci ve bu öğrencilerin velilerini örneklem olarak belirlemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin bilgisayarını, daha çok öğrenme ve eğlence amacıyla kullandıkları, büyük çoğunluğunun bilgisayara hakim olduklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Velilerin büyük çoğunluğunun çocuklarının bilgisayarda hangi programları kullandığını bildikleri ancak hangi internet hizmetlerini kullandıkları konusunda daha az bilgi sahibi oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitim içerikli programları ve interneti kullanma oranlarının eğlence amaçlı programları kullanma oranlarından daha düşük olduğu görülmüştür.

2.3 ALANYAZIN TARAMASININ SONUCU

Alanyazında yapılan çalışmalar genel olarak ele alındığında aile stilleri açısından demokratik aile stiline sahip öğrencilerin interneti daha verimli kullandığı görülmektedir. İhmalkar aile stiline sahip ailelerde ise problemlili internet kullanımları daha sık görülmektedir. Bunun yanında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre interneti eğitim ve bilgi edinme amaçlı daha çok kullandığı görülmüştür. İnternet öz-yeterlikleri algıları açısındansa erkek öğrencilerin öz-yeterlik algılarının daha fazla olduğu söylenebilir.

Alanyazın incelemesi sonucunda internet aile stilleri hakkında yeterli yurt içinde yapılmış araştırma olmadığı görülmüştür. Bunun yanında internet kullanım amaçları, internete yönelik tutum, internete yönelik öz-yeterlik algıları konularında çalışmalar olduğu ancak bunların genelde ilköğretim öğrencileri, üniversitelerin eğitim fakültesi öğrencileri ya da öğretmenler üzerinde yapıldığı görülmektedir. Buna bağlı olarak lise öğrencilerine dönük çalışmaların yetersiz olduğu söylenebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada genel tarama modeli türlerinden biri olan kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelinde bir grubun kendine has çeşitli ve belirli özelliklerini belirlemek için veri toplanır (Fraenkel ve Wallen, 2008). Bu tür araştırmaların bir üstünlüğü, oldukça çok bireyden oluşan örneklemden elde edilen bir çok bilgiyi bize sunmasıdır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2010). Kesitsel tarama modeli, belli bir konuda anlık veri toplamak amacıyla kullanılan bir modeldir. Kesitsel tarama modeline uygun olarak; tanımlanacak olan değişkenlerin özelliklerine uygun olarak tek seferde ölçüm yapılmıştır. Araştırmada kesitsel tarama modeline uygun olarak günlük internet kullanım süresi, internete yönelik öz-yeterlik algısı, internete yönelik tutum, internet kullanım amaçları ve internet aile stili anlık olarak ölçülmüştür.

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma evreni olarak İstanbul'da bulunan liselerde 9. Sınıfta öğrenim görmekte olan tüm öğrenciler olarak belirlenmiştir. Toplam 124.473 9. Sınıf öğrencisi evreni oluşturmaktadır. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak 2013-2014 Güz yarıyılında İstanbul'daki çeşitli liselerde okuyan 785 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmaya katılan 65 öğrenci veri toplama araçlarındaki bazı maddelere cevap vermediğinden

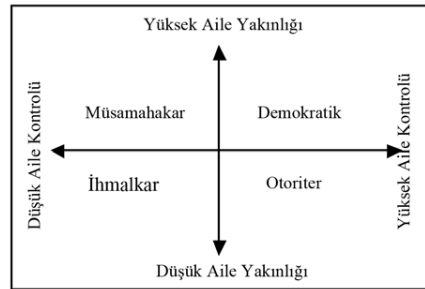
değerlendirme dışında tutulmuştur. Bu nedenle araştırma toplam 720 öğrenciye ait veriler üzerinden yapılmıştır. Bu öğrencilerin 377'si (%52.36) erkek, 343'ü (%47.64) kızdır.

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak internet kullanım amacı, internete yönelik tutum, internete yönelik öz-yeterlik algısı ve internet aile stili ölçekleri kullanılmıştır.

3.3.1 İnternet Aile Stili Ölçeği

Araştırmada kullanılan internet aile stili ölçeği van Rooij ve van den Eijden tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinali Felemenkçedir. Ölçek Valcke, Bonte, De Wever ve Rots (2010) tarafından yapılan İngilizce çevirisinden Ayas ve Horzum (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. İnternet Aile Stili Ölçeği 5'li Likert tipi derecelemeye sahiptir. Bu dereceleme “Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Hiç Katılmıyorum (1)” şeklindedir. Ölçek iki faktör altında toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin “Aile Kontrolü” faktörü 11 ve “Aile Yakınlığı” faktörü 14 maddeden oluşmaktadır. Ayas ve Horzum (2013) doğrulayıcı faktör analizi sonucunda $\chi^2 = 485.76$ (sd=253, p.= .00), $\chi^2 / sd = 1.92$ RMSEA= 0.048, GFI= 0.91, AGFI= 0.89, CFI= 0.99, NFI=0.97 ve NNFI= 0.98 olarak bulmuştur. Uyarlanan 25 maddelik ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .94 bulunmuştur. “Aile kontrolü” faktörü için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .86, “Aile Yakınlığı” faktörü içinse .92 olarak bulunmuştur. Bu veriler ölçeğin psikometrik özellikleri açısından uygun olduğunu göstermektedir (Ayas ve Horzum, 2013).

Şekil 4: Aile kontrolü ve Aile Yakınlığı boyutlarından aile stiline belirlenmesi (Valcke ve diğerleri, 2010).

Ölçeğin kullanımında aile kontrolü ve yakınlığı boyutlarında yer alan maddelerden her bir katılımcı için 1 ile 5 arasında bir puan elde edilir. Bu puanlardan 3'ün altında olanlar düşük, diğerleri ise yüksek olarak ele alınmaktadır. Yani düşük/yüksek aile kontrolü ve düşük/yüksek aile yakınlığı olmak üzere 2x2'lik bir yapı oluşmaktadır. Düşük aile kontrolü ve yakınlığı internet kullanımı ile ilgili ihmalkar aile stilini, yüksek aile kontrolü ve düşük aile yakınlığı internet kullanımı ile ilgili otoriter aile stilini, düşük aile kontrolü ve yüksek aile yakınlığı internet kullanımı ile ilgili müsamahakar aile stilini, yüksek aile kontrolü ve yakınlığı internet kullanımı ile ilgili demokratik aile stilini oluşturmaktadır. Şekil 4'te aile kontrolü ve yakınlığı boyutlarından aile stilinin belirlenmesi yer almaktadır.

3.3.2 İnternet Tutum Ölçeği

Araştırmada öğrencilerin internete yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Tsai, Lin, ve Tsai (2001) tarafından geliştirilen ve Horzum ve Canan (Baskıda) tarafından Türkçeye uyarlanan “İnternet Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 18 maddeden oluşmakta ve 5'li Likert Tipi dereceleme sahiptir. Bu dereceleme “Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Hiç Katılmıyorum (1)” şeklindedir.

Ölçek algılanan kullanışlılık, sevgi, algılanan kontrol ve davranış olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Horzum ve Canan'ın (Baskıda) çalışmaları doğrulayıcı faktör analizi sonucunda $\chi^2 / sd = 2.20$ RMSEA= 0.049, SRMR= 0.05, GFI= 0.95, AGFI= 0.92, CFI= 0.98, NFI=0.96 ve NNFI= 0.97 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur. Algılanan kullanışlılık, sevgi, algılanan kontrol ve davranış faktörleri için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları sırasıyla .86, .80, .88 ve .92 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3 İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği

Araştırmada öğrencilerin internete yönelik öz-yeterliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “İnternete Yönelik Öz-yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek tek boyutlu ve sekiz maddeden oluşmakta ve 5'li Likert Tipi dereceleme sahiptir. Bu dereceleme “Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Hiç Katılmıyorum (1)” şeklindedir.

Ölçeğin yapı geçerliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinden önce örneklem büyüklüğünün faktörleşmeye uygunluğunu

belirlemek amacıyla Kaiser -Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda KMO değerinin 0.881 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda, örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için “iyi derecede yeterli” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Bartlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde, ki-kare değerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. ($\chi^2= 3541,19$ (sd=28, p.= .00). Sonuçlar faktör analizi yapabilmek için üzerinde çalışılmış olan örneklemin yeterli ve verilerin ise faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir (Pett, Lackey ve Sullivan, 2003).

Faktör analizi sonucunda tek faktörlü ölçeğin, açıklanan varyansı %59.95 olarak bulunmuştur. İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği'nin her bir madde için madde faktör yükleri .452 ile .700 arasında değişmektedir (Tablo 4). Sekiz madde için madde-toplam korelasyonu, .672 ile .837 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirliği için madde analizine bağlı olarak hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .904'tür

Tablo 4: İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği Madde Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyonları

	Madde Faktör Yükleri	Madde Toplam Korelasyonu
İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği Maddeleri		
İnternet donanımıyla ilgili kavramlarını anlamada kendime güvenirim.	.607	.779
İnternet yazılımlarıyla ilgili kavramlarını anlamada kendime güvenirim.	.700	.837
İnternet donanımlarının işlevlerini açıklamada kendime güvenirim.	.663	.814
İnternet problemlerini gidermede kendime güveniyorum.	.688	.829
İnternetin neden çalışmadığını açıklamada kendime güvenirim.	.676	.822

Tablo 4'ün devamı

	Madde	Madde
İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği Maddeleri	Faktör	Toplam
	Yükleri	Korelasyonu
İnterneti bilgi toplamak amacıyla kullanmada kendime güvenirim.	.491	.701
Belirli bir internet programındaki ileri becerileri öğrenme konusunda kendime güvenirim.	.520	.721
Bir probleme yönelik çözüme ihtiyacım olduğunda internetten bulma konusunda kendime güvenirim.	.452	.672

3.3.4 İnternet Kullanım Amacı Ölçeği

Araştırmada öğrencilerin internet kullanım amaçlarını belirlemek amacıyla Horzum ve Bektaş (2014) tarafından geliştirilen “Öğrenciler için İnternet Kullanım Amacı Ölçeği” kullanılmıştır. İnternet kullanım amacı ölçeği 5’li Likert tipi derecelmeye sahiptir. Bu dereceleme “Tamamen Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Hiç Katılmıyorum (1)” şeklindedir. Beş faktörlü ve her faktörde beş madde bulunan ölçek 25 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin açıkladığı varyans %51.49, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .85’tir. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde birincisinin .64, ikincisinin .72, üçüncüsünün .65, dördüncüsünün .60 ve beşincisinin ise .79 olarak hesaplanmıştır.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Veri toplama araçları İstanbul ilinde bulunan çeşitli liselerin 9. Sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Veri toplama araçları öğrencilere bir ders saatinde uygulanmış ve ortalama 20 dakika süre verilmiştir. Veriler toplandıktan sonra 65 öğrencinin veri toplama araçlarındaki cevaplarında eksikler olduğu ya da okunmadan cevaplandığı belirlenmiş ve bu veriler araştırma dışında tutulmuştur.

3.5 VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada verilerin analizi için öğrencilerin günlük internet kullanım saatleri, internete yönelik öz-yeterlik algıları, internet tutumları ve internet kullanım amaçlarının cinsiyete göre değişimini incelemek için t-testi, internet aile stillerine göre değişimini görebilmek için ise ANOVA yapılmıştır. Veriler SPSS 20.0 programıyla çözümlenmiş ve anlamlılık düzeyi .05 kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmada ilk olarak öğrencilerin cinsiyetlerine göre günlük internet kullanım saatleri, internete yönelik öz-yeterlik algıları, internet tutumları ve internet kullanım amaçlarının alt boyutlarına göre fark olup olmadığını gösteren ilişkisiz örneklem için t-testi sonuçlarına yer verilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık olup olmadığına yönelik t- testi sonuçları Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre günlük internet kullanım saatleri, internete yönelik öz-yeterlik algıları, internet tutumları ve internet kullanım amaçlarının alt boyutlarında farklılık olup olmadığına yönelik t- testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
Günlük İnternet Kullanım Süresi	Kız	343	2.72	2.18	712	4.18	.000
	Erkek	371	2.09	1.81			**
İnternete Yönelik Öz-yeterlik Algısı	Kız	343	27.53	7.28	717	-4.14	.000
	Erkek	376	29.80	7.39			**
İnternete Yönelik Tutum	Kız	342	52.61	9.71	717	-1.55	.121
	Erkek	377	53.72	9.55			
Araştırma ve Bilgi Edinme Amacıyla İnternet Kullanımı	Kız	343	19.25	3.08	718	-1.63	.103
	Erkek	377	19.62	3.09			

Tablo 5'in devamı

Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	T	p
İletişim Amacıyla İnternet Kullanımı	Kız	343	16.65	3.73	718	-0.18	.906
	Erkek	377	16.68	4.05			
Eğitsel Amaçla İnternet Kullanımı	Kız	343	16.17	3.93	718	-3.53	.000
	Erkek	377	17.20	3.87			**
Genel Amaçlı İnternet Kullanımı	Kız	343	14.66	3.32	718	-2.46	.014
	Erkek	377	15.28	3.42			**
Eğlence Amacıyla İnternet Kullanımı	Kız	343	15.50	4.38	718	-8.12	.000
	Erkek	377	18.17	4.43			**

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre internete yönelik tutum ($t_{(717)} = -1.55$, $p > .05$), araştırma ve bilgi edinme amacıyla internet kullanma ($t_{(718)} = -1.63$, $p > .05$) ve iletişim amacıyla internet kullanmada ($t_{(718)} = -0.18$, $p > .05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bunun yanında öğrencilerin cinsiyetlerine göre günlük internet kullanım süresi ($t_{(712)} = 4.18$, $p < .05$), internete yönelik öz-yeterlik algıları ($t_{(717)} = -4.14$, $p < .05$), eğitsel amaçlı internet kullanımı ($t_{(718)} = -3.53$, $p < .05$), genel amaçlı internet kullanımı ($t_{(718)} = -2.46$, $p < .05$) ve eğlence amaçlı internet kullanımında ($t_{(718)} = -8.12$, $p < .05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunan değişkenlerden günlük internet kullanım süresi incelendiğinde araştırmaya katılan kız öğrencilerin ($\bar{X} = 2.72$) erkek öğrencilere ($\bar{X} = 2.09$) göre günlük internet kullanım sürelerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bununla birlikte araştırmaya katılan erkek öğrencilerin ($\bar{X} = 29.80$) kız öğrencilere ($\bar{X} = 27.53$) göre internete yönelik öz-yeterlik algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanım amaçları alt boyutlarında anlamlı farklılık gösteren boyutlardan olan eğitsel amaçlı internet kullanımında erkek öğrencilerin ($\bar{X} = 17.20$) kız öğrencilere ($\bar{X} = 16.17$) göre daha çok eğitsel amaçlı internet kullandıkları bulunmuştur. Yine araştırmaya katılan erkek öğrencilerin genel amaçlı internet kullanımınının ($\bar{X} = 15.28$) kız öğrencilere ($\bar{X} = 14.66$) göre daha fazla

olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde erkek öğrencilerin eğlence amaçlı internet kullanımının ($\bar{X}=18.17$) kız öğrencilere ($\bar{X}=15.50$) göre daha çok olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında araştırmaya katılan kızların günlük internet kullanım sürelerinin daha yüksek olmasına rağmen erkek öğrencilere göre internete yönelik öz-yeterlik algıları, eğitsel, genel ve eğlence amacıyla internet kullanımlarının düşük olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada ikinci olarak araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin internet stiline göre günlük internet kullanım saatleri, internete yönelik öz-yeterlik algıları, internet tutumları ve internet kullanım amaçlarının alt boyutlarına göre farklılık olup olmadığına yanıt aranmıştır. İlk olarak öğrencilerin internet aile stillerine göre internete yönelik tutumlarında farklılık olup olmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin internete yönelik tutumlarının internet aile stiline göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları

İnternet Aile Stili	n	\bar{X}	S		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
İhmalkâr	331	50.14	10.37	Gruplar Arası	7714.68	3	2571.56	31.194	.000
Otoriter	39	51.15	8.26						
Müsamahakâr	215	54.94	6.99	Gruplar İçi	58943.45	715	82.44		
Demokratik	134	58.52	8.84						
Toplam	719	53.19	9.64	Toplam	66658.13	718			

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet aile stillerine göre internete yönelik tutum istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($F_{(3,715)}= 31,194$, $p<.05$). Öğrencilerin internete yönelik tutumlarında öğrencilerin internet aile stillerine göre hangi gruplarda fark olduğuna çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile test edilmiştir. Bu test sonucunda elde edilen değerler Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. İnternete Yönelik Tutumun Öğrencilerin İnternet Aile Stilllerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu

İnternet Aile Stili	n	Alfa için Alt küme = 0.05		
		1	2	3
İhmalkâr	331	50.14		
Otoriter	39	51.15		
Müsamahakâr	215		54.94	
Demokratik	134			58.52

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden internet aile stili demokratik olan öğrencilerin internete yönelik tutumlarının ($\bar{X} = 58.52$), internet aile stili müsamahakâr ($\bar{X} = 54.94$), otoriter ($\bar{X} = 51.15$) ve ihmalkâr ($\bar{X} = 50.14$) olan öğrencilerin internete yönelik tutumlarından daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında internet aile stili müsamahakâr ($\bar{X} = 54.94$) olan öğrencilerin internet tutumu da otoriter ($\bar{X} = 51.15$) ve ihmalkâr ($\bar{X} = 50.14$) internet aile stiline sahip olan öğrencilerin internete yönelik tutumlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Otoriter ve ihmalkâr aile internet stiline sahip öğrencilerin internet tutumlarında anlamlı bir farklılık yoktur. Bu bulgu demokratik ve müsamahakâr internet aile stilinin öğrencilerin internete yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin internete yönelik tutumlarının değişiminden sonra internete yönelik öz-yeterlik algılarının internet aile stillerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. İnternete yönelik öz-yeterlik algılarındaki farklılığı gösteren ANOVA analizi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algılarının internet aile stiline göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları

İnternet aile stili	n	\bar{X}	S		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
İhmalkâr	332	28.15	8.33	Gruplar Arası	620.52	3	206.84	3.801	.010
Otoriter	39	26.10	9.15						
Müsamahakâr	214	29.62	5.97	Gruplar İçi	38913.17	715	54.42		**
Demokratik	134	29.46	6.24						
Toplam	719	28.72	7.42	Toplam	39533.69	718			

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet aile stillerine göre internete yönelik öz-yeterlik algısı istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($F_{(3,715)} = 3,801$, $p < .05$). Öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algısının internet aile stillerine göre hangi grupta farklılık oluşturduğuna çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile test edilmiştir. Bu test sonucunda elde edilen değerler Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Algısının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu

İnternet Aile Stili	n	Alfa için Alt küme= 0.05	
		1	2
Otoriter	39	26.10	
İhmalkâr	332	28.15	28.15
Demokratik	134		29.46
Müsamahakâr	214		29.62

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden internet aile stili müsamahakâr ($\bar{X} = 29.62$) ve demokratik ($\bar{X} = 29.46$) olan öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algısının, internet aile stili otoriter olan öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algısına ($\bar{X} = 26.10$) göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında ihmalkâr aile internet stili ($\bar{X} = 28.15$) ile diğer aile internet stilleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu bulgu müsamahakâr ve demokratik internet aile stili öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algılarının değişiminden sonra internet kullanım amaçlarının internet aile stillerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. İnternete kullanım amaçlarındaki farklılığı gösteren ANOVA analizi sonuçları Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Öğrencilerin internet kullanım amaçlarının internet aile stiline göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları

Kullanım Amacı	İnternet aile stili	n	\bar{X}	S		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
Araştırma ve Bilgi Edinme Amaçlı İnternet Kullanma	İhmalkâr	332	18.72	3.26	Gruplar Arası	330.61	3	110.20	12.096	.000**
	Otoriter	39	19.82	3.39						
	Müsamahakâr	215	20.04	2.67	Gruplar İçi	6523.17	716	9.11		
	Demokratik	134	20.19	2.79						
	Toplam	720	19.44	3.09	Toplam	6853.78	719			
İletişim Amaçlı İnternet Kullanma	İhmalkâr	332	16,22	3,98	Gruplar Arası	152.73	3	50.91	3.385	.018**
	Otoriter	39	16,26	4,13						
	Müsamahakâr	215	17,09	3,64	Gruplar İçi	10767.60	716	15.04		
	Demokratik	134	17,22	3,91						
	Toplam	720	16,67	3,90	Toplam	10920.33	719			
Eğitsel Amaçlı İnternet Kullanma	İhmalkâr	332	15,72	4,11	Gruplar Arası	712.42	3	237.47	16.378	.000**
	Otoriter	39	16,82	4,30						
	Müsamahakâr	215	17,26	3,28	Gruplar İçi	10381.92	716	14.50		
	Demokratik	134	18,25	3,69						
	Toplam	720	16,71	3,93	Toplam	11094.33	719			
Genel Amaçlı İnternet Kullanma	İhmalkâr	332	14,59	3,52	Gruplar Arası	204.83	3	68.28	6.079	.000**
	Otoriter	39	14,95	3,10						
	Müsamahakâr	215	14,94	3,05	Gruplar İçi	8041.04	716	11.23		
	Demokratik	134	16,05	3,47						
	Toplam	720	14,99	3,39	Toplam	8245.86	719			
Eğlence Amaçlı İnternet Kullanma	İhmalkâr	332	16,79	4,62	Gruplar Arası	171.33	3	57.11	2.715	.044**
	Otoriter	39	17,64	4,69						
	Müsamahakâr	215	16,40	4,44	Gruplar İçi	15059.47	716	21.03		
	Demokratik	134	17,74	4,69						
	Toplam	720	16,90	4,60	Toplam	15230.80	719			

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet aile stillerine göre araştırma ve bilgi edinme amaçlı ($F_{(3,716)}= 12,096$, $p<.05$), İletişim amaçlı kullanım ($F_{(3,716)}= 3,385$, $p<.05$), eğitsel amaçlı kullanım ($F_{(3,716)}= 16,378$, $p<.05$), genel amaçlı kullanım ($F_{(3,716)}= 6,079$, $p<.05$) ve eğlence amaçlı kullanım ($F_{(3,716)}= 2,715$, $p<.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ($p<.05$) ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanım amaçları alt boyutlarından araştırma ve bilgi edinme amacıyla internet kullanımında internet aile stillerine göre hangi grupta fark olduğuna çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile test edilmiştir. Bu test sonucunda elde edilen değerler Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11. Araştırma ve Bilgi Edinme Amacıyla İnternet Kullanımının Öğrencilerin İnternet Aile Stillere Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu

İnternet Aile Stili	n	Alfa için Alt küme = 0.05	
		1	2
İhmalkâr	332	18.72	
Otoriter	39	19.82	19.82
Müsamahakâr	215		20.04
Demokratik	134		20.19

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden internet aile stili demokratik ($\bar{X} = 20.19$) ve müsamahakâr ($\bar{X} = 20.04$) olan öğrencilerin, araştırma ve bilgi edinme amaçlı internet kullanım düzeylerinin; internet aile stili ihmalkâr olan öğrencilerin ($\bar{X} = 18.72$) araştırma ve bilgi edinme amaçlı internet kullanım oranlarından daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında otoriter internet aile stili ile diğer internet aile stilleri arasında anlamlı fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgu demokratik ve müsamahakâr internet aile stilinin öğrencilerin araştırma ve bilgi edinme amaçlı internet kullanımını arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

İnternet kullanım amaçları alt boyutlarından iletişim amaçlı internet kullanımında öğrencilerin internet aile stillerine göre hangi grupta fark olduğuna çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile bakılmıştır. Bu test sonucunda elde edilen değerler Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12. İnternetin İletişim Amaçlı Kullanımında Öğrencilerin İnternet Aile Stillere Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu

İnternet Aile Stili	n	Alfa için Alt küme = 0.05	
		1	2
İhmalkâr	332	16.22	
Otoriter	39	16.26	
Müsamahakâr	215		17.08
Demokratik	134		17.22

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin interneti iletişim amaçlı kullanımında internet aile stili demokratik ($\bar{X} = 17.22$) ve müsamahakâr ($\bar{X} = 17.08$)

olan öğrencilerin, internet aile stili ihmalkâr ($\bar{X} = 16.22$) ve otoriter ($\bar{X} = 16.26$) olan öğrencilere göre interneti iletişim amaçlı daha fazla kullandığı ortaya çıkmıştır. Diğer internet aile stilleri arasında anlamlı farklılık yoktur. Bu bulgu demokratik ve müsamahakâr internet aile stili öğrencilerin iletişim amaçlı internet kullanımını arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

İnternet kullanım amaçları alt boyutlarından eğitsel amaçlı internet kullanımında öğrencilerin internet aile stillerine göre hangi grupta fark olduğuna çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile test edilmiştir. Bu test sonucunda elde edilen değerler Tablo 13’de yer almaktadır.

Tablo 13. Eğitsel Amaçlı İnternet Kullanımının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu

İnternet Aile Stili	n	Alfa için Alt küme = 0.05		
		1	2	3
İhmalkâr	332	15.72		
Otoriter	39	16.82	16.82	
Müsamahakâr	215		17.26	17.26
Demokratik	134			18.25

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden internet aile stili demokratik olan öğrencilerin eğitsel amaçlı internet kullanımı ($\bar{X} = 18.25$) düzeyi, internet aile stili ihmalkâr ($\bar{X} = 15.72$) ve otoriter ($\bar{X} = 16.82$) olan öğrencilerin eğitsel amaçlı internet kullanım düzeyinden daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca internet aile stili müsamahakâr olan öğrencilerin eğitsel amaçlı internet kullanımı ($\bar{X} = 17.26$) düzeyi, internet aile stili ihmalkâr ($\bar{X} = 15.72$) olan öğrencilerin eğitsel amaçlı internet kullanım düzeyinden daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer internet aile stilleri arasında anlamlı farklılık yoktur. Bu bulgu demokratik internet aile stili öğrencilerin eğitsel amaçlı internet kullanım oranlarını arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

İnternet kullanım amaçları alt boyutlarından genel amaçlı internet kullanımında öğrencilerin internet aile stillerine göre hangi grupta fark olduğuna çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile test edilmiştir. Bu test sonucunda elde edilen değerler Tablo 14’de yer almaktadır.

Tablo 14. Genel Amaçlı İnternet Kullanımının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu

İnternet Aile Stili	n	Alfa için Alt küme = 0.05	
		1	2
İhmalkâr	332	14.59	
Otoriter	215	14.94	14.94
Müsamahakâr	39	14.95	14.95
Demokratik	134		16.05

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden internet aile stili demokratik olan öğrencilerin ($\bar{X}=16.05$) genel amaçlı internet kullanım düzeyleri, internet aile stili ihmalkâr olan öğrencilerin ($\bar{X} = 14.59$) genel amaçlı internet kullanım düzeyinden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında diğer internet aile stilleri arasında anlamlı farklılık yoktur. Bu bulgu demokratik internet aile stilinin öğrencilerin genel amaçlı internet kullanım oranlarını arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

İnternet kullanım amaçları alt boyutlarından eğlence amaçlı internet kullanımında öğrencilerin internet aile stillerine göre hangi grupta fark olduğuna çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile test edilmiştir. Bu test sonucunda elde edilen değerler Tablo 15’de yer almaktadır.

Tablo 15. Eğitsel Amaçlı İnternet Kullanımının Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu

İnternet Aile Stili	n	Alfa için Alt küme = 0.05	
		1	2
Müsamahakâr	215	16.40	
İhmalkâr	332	16.79	16.79
Otoriter	39	17.64	17.64
Demokratik	134		17.74

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin interneti eğitsel amaçlı kullanımında internet aile stili demokratik olan öğrencilerin ($\bar{X}=17.74$), internet aile

stili müsamahakâr olan öğrencilerin ($\bar{X} = 16.40$) eğlence amaçlı internet kullanım düzeyinden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında diğer internet aile stilleri arasında anlamlı farklılık yoktur. Bu bulgu demokratik internet aile stilinin öğrencilerin eğlence amaçlı internet kullanım oranlarını arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada son olarak öğrencilerin internet aile stillerine göre günlük internet kullanım sürelerinde farklılık olup olmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16. Öğrencilerin günlük internet kullanım süresinin internet aile stiline göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik ANOVA analizi sonuçları

İnternet Aile Stili	n	\bar{X}	S		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
İhmalkâr	328	2.73	2.20	Gruplar Arası	83.41	3	27.80	6.998	.000**
Otoriter	39	2.16	1.69						
Müsamahakâr	214	2.25	1.89	Gruplar İçi	2821.08	710	3.97		
Demokratik	133	1.85	1.65						
Toplam	714	2.39	2.02	Toplam	2904.50	713			

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin internet aile stillerine göre günlük internet kullanım süresi istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($F_{(3,710)} = 6.998$, $p < .05$). Günlük internet kullanım süresinde öğrencilerin internet aile stillerine göre hangi grupta fark olduğuna çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey HSD testi ile test edilmiştir. Bu test sonucunda elde edilen değerler Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17. Günlük İnternet Kullanım Süresinde Öğrencilerin İnternet Aile Stillerine Göre Farklılığını Gösteren Tukey HSD Testi Tablosu

İnternet Aile Stili	n	Alfa için Alt küme = 0.05	
		1	2
Demokratik	133	1.85	
Otoriter	39	2.16	2.16
Müsamahakâr	214	2.25	2.25
İhmalkâr	328		2.73

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden internet aile stili ihmalkâr olan öğrencilerin günlük internet kullanım süresi ($\bar{X}=2.73$) internet aile stili demokratik olan öğrencilerin ($\bar{X}=1.85$) günlük internet kullanım sürelerinden daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında diğer internet aile stilleri arasında anlamlı farklılık yoktur. Bu bulgu ihmalkâr internet aile stili öğrencilerin günlük internet kullanım sürelerini arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışmada internet aile stiline sahip lise öğrencilerinin internete yönelik tutum, öz yeterlik ve internet kullanım amacına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda lise öğrencilerinin cinsiyet ve internet aile stillerine göre günlük internet kullanımları, internete yönelik öz-yeterlik algıları, internete yönelik tutumları ve kullanım amaçları açısından farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada aileleri ihmalkar internet aile stiline sahip öğrencilerin internet kullanım sürelerinin demokratik aile stiline göre anlamlı ve diğer internet aile stillerine göre de yüksek olduğu bulunmuştur. İhmalkar aile stiline sahip ebeveynler çocuklarına gerekli ilgiyi göstermemekte ve onların duygusal ihtiyaçlarını karşılamadıklarından çocuklar bu ihtiyaçlarını internet ortamı gibi farklı yollardan gidermeyi tercih edebilmektedir (Ayas ve Horzum, 2013; Horzum ve Bektaş, 2014). Ayrıca internet kullanıcılarının kullanım sürecinde zamanı yönetme becerisinin olması ve bu konuda duyarlı olmaları önemlidir (Horzum ve Balta, 2008). Literatür incelendiğinde ihmalkar internet aile stiline sahip öğrencilerin daha fazla internet kullanım süresi olduğu sonucunun literatürdeki Young (2004), Bölükbaş (2003), Ayas ve Horzum (2013), Valcke ve arkadaşları (2010), Çevik ve Çelikkaleli'nin (2010) bulguları ile tutarlı olduğu görülmektedir. İhmalkar aile stiline sahip ailelerin çocuklarının internetin kullanım süresinin fazla olması öğrencilerin internet ve bilgisayar karşısında daha fazla durmaları anlamına gelmektedir. Aileleri ihmalkar internet aile stiline sahip olan öğrencilerin internet kullanım amaçları incelendiğinde bu öğrencilerin interneti fazla kullanmalarına rağmen eğitsel, eğlence ve genel amaçlı internet kullanımı konusunda kullanımlarını yüksek düzeyde ifade etmedikleri görülmektedir. Bu bulgular aileleri ihmalkar internet aile stiline sahip öğrencilerin internet ve

bilgisayarı amacı dışında ve gereğinden fazla kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

İhmalkar internet aile stiline sahip aileler, çocuklarının bilgisayar ve internet kullanımını denetlemezler. Çocukları internet kullanımları ile ilgili yardıma ihtiyaç duyduklarında onlarla ilgilenmezler. Bu çocuklar doğru internet kullanımı konusunda okullardan eğitim alamadıkları durumlarda internetin kullanımını kendi kendilerine öğrenirler ve hata yapma olasılıkları yüksektir. Bu yönüyle ihmalkar aile stiline sahip olan ailelerin çocukları internetin olumsuz etkilerine daha açık bireyler olmaktadır (Ayas ve Horzum, 2013). Ailelerin destek ve kontrolünden uzaktan olarak internet ve bilgisayarın amacı dışında fazla kullanılmasının neden olabileceği pek çok olumsuz durum olduğu literatürde vurgulanmaktadır. Bilgisayar ve internetin amacı dışında fazla kullanımının neden olabileceği psikolojik (agresif davranışlar sergileme, şiddet eğiliminin artması, kişilik değişimleri, duyguların azalması, anti sosyal davranışlar, artan kaygı düzeyi gibi), sağlık (hiperaktivite, erken olgunlaşma, psikomotor bozukluklar, etkinlik ve hareket eksikliği, fiziksel olarak kilo ve görme kaybı gibi, Sosyal (aile, öğretmen ve arkadaşlarıyla tartışma eğilimi, kişilerarası ilişkilerde kötüye gidiş, gerçeklerden ve hayattan kaçınma, hayal ve gerçek arasında karmaşa yaşama) ve akademik (başarının düşmesi, öğrenme bozuklukları gibi) problemlerinde artışlar meydana gelebilmektedir (Wan ve Chiou, 2006; Morahan-Martin ve Schumacker, 2000; Ayas, Çakır ve Horzum, 2011).

İhmalkar ailelerin çocuklarının internetin olumsuz etkilerine daha açık olmasının yanı sıra bu öğrencilerin internete yönelik tutum ve öz-yeterliklerinin de düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bu öğrencilerin interneti süre olarak fazla kullanmalarına rağmen internette gerçekleştirilecek bir performansa yönelik algılarının düşük olduğu ve internet kullanmaya yönelik olumlu tutum geliştiremedikleri ortadadır. Bu yönüyle ihmalkar internet aile stiline sahip bireylerin çocuklarının ortaokul ve lisede bilişim teknolojileri dersi öğretmenleri tarafından daha fazla ilgilenilmesi ve etkili internet ve teknoloji kullanımı öğretimi gereken bireyler olarak ele alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bunun yanında okullardaki rehber ve bilişim teknolojileri öğretmenleri ihmalkar aile stiline sahip ebeveynlere yönlendirici rehberlik yapmaları gerekmektedir.

Araştırmada internet aile stilinde aile yakınlığı gösteren bireylerin çocuklarının, aile yakınlığı göstermeyen ve aile kontrol mekanizmasını kullanan ailelerin çocuklarına

göre internete yönelik öz-yeterlik algılarının ve tutumlarının olumlu yönde etkilendiği ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde çalışmaların çoğunluğu ergenlerin internet kullanımında ailelerin onları gözlem altına alarak süreci kontrol etmelerini tavsiye etmektedir (Wang, Bianchi ve Raley, 2005; Morahan-Martin ve Schumacker, 2000; Ayas, Çakır ve Horzum, 2011; Ayas ve Horzum, 2013). Ancak bu ailenin kullanım konusundaki kontrolün aşırı olmasının öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algılarını ve internet kullanmaya yönelik tutumlarını olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu yönüyle internet kullanımında ailelerin kullanım kontrolünün yanında kullanım konusunda rehberlik ve eşlik etmeleri gerektiği ortaya çıkmaktadır. İnternet kullanımına yönelik destek ve çocuğa eşlik etmek anlamına gelen aile yakınlığı olmadığı durumlarda çocuklar internetteki bir performansı gerçekleştirme konusunda olumsuz algılara kapılabilmekte ya da bu aracı kullanmaya yönelik olumsuz tutum geliştirmekte, bu durum ise günümüzün önemli bir aracı olan internete kullanımı konusunda çocuklara olumsuz yansımalara neden olabilmektedir. Sonuçta ailelerin internet kullanımı konusunda çocukları onlardan yardım istediğinde onlara yardım edebilmeleri ve onlara vakit ayırarak kullanım konusunda hem rol model olmaları hem de öz-yeterlik ve olumlu tutum kazandırmaları gerekmektedir. Özellikle günümüzde ailelerin çekirdek ailelerden oluştuğu hem anne hem de babanın çalıştığı düşünüldüğünde aile yakınlığı göstermenin çok zor olduğu bilinmektedir. Ailelerin bir kısmının ise interneti ve oyunu çocuk bakıcısı olarak gördüğü de bilinmektedir (Randler, Vollmer, Horzum ve Ayas, 2014). Ancak aileler internet kullanımı konusunda çocuklarının iyi olmasını ve onların internet kullanımına olumlu yaklaşımlarını istiyorlarsa onlara vakit ayırmaları gerekmektedir. Ayrıca her ailenin internet ve teknoloji kullanımı bilgisinin de çocukların problemlerini çözme konusunda çok fazla olmadığı da bilinen bir durumdur (van den Eijnden, Spijkerman, Vermulst, van Rooij, ve Engels, 2010). Bu yönüyle ailelerin çocuklarına internet kullanımı konusunda yakınlık gösterebilmeleri için kendilerinin de çocuklar kadar hatta onlardan daha fazla internet kullanım becerisi konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir.

İnternet aile stiline göre öğrencilerin internet kullanım amaçları incelendiğinde yine aile yakınlığının ön planda olduğu stillerdeki ailelerin çocuklarının interneti araştırma, bilgi edinme, iletişim ve eğitsel amaçlı kullanım düzeylerinin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Leung ve Lee (2011) ve Horzum ve Bektaş'ın

(2014) sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. İnternetin öğrenciler tarafından kullanımı öncelikli olarak öğrenme ve araştırma amaçlı iken zamanla internet öğrencilerin hayatlarının önemli bir parçası durumuna gelmiştir (Çakır ve Horzum, 2008). İnternetin hala eğitsel kullanımı öncelikli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Lee ve Chae (2007) ailenin internet kullanımı konusunda desteğinin olmasının ve çocuklarla birlikte internet kullanımı konusunda konuşulmasının eğitim amaçlı internet kullanımını arttırdığını ifade etmektedir. Horzum ve Bektaş'ın (2014) çalışmalarında çocuğun eğitimle ilgili bir konuda internet kullanımını vurgulamasının, ailelerin internet kullanımında desteğini alma konusunda etkili olduğu, ailelerin çocuklarla birlikte zaman geçirmesini ve birlikte internet karşısında kalmasını artırdığı da bulunmuştur. Bu yönüyle çocuğun aileden internet kullanımı konusunda yakınlık aldığına araştırma, bilgi edinme, iletişim kurma ve eğitsel kullanımı arttığından çocuğun akademik gelişimi de olumlu yönde devam edecektir. Bu durum öğrencilerin okuldaki başarısına da yansımaları muhtemel bir etkiye sahip olacaktır. Ailelerin internet konusundaki yakınlığının karşılığı çocuklarına başarı olarak döndüğünde ise bu yakınlık devamlılık ve süreklilik arz eden bir duruma dönüşebilecektir.

Araştırmada ayrıca internet aile stili demokratik olan öğrencilerin genel ve eğlence amacıyla internet kullanımının diğer aile stillerine göre yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu ve aile stili ile ilgili tüm bulgular ele alındığında internet konusunda ailelerin demokratik stile sahip olmalarının önemi ortaya çıkmaktadır. Demokratik internet aile stiline sahip olan ailelerin çocukları çok uzun süre internet kullanmadan internete yönelik tutumlarının yüksek olduğu, ve internet kullanımına yönelik öz-yeterlik algılarının arttığı ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Demokratik aile internet stiline sahip ailelerin çocuklarının internete eğitim, iletişim ve eğlence olmak üzere pek çok amaç kullanmakta olduğu da bulunmuştur. Bu durum demokratik internet aile stiline sahip ailelerin çocuklarına internet kullanımında zamanı planlama, doğru ve amaca kullanma konusunda destek olduğu ve kontrol mekanizması ile süreci yönlendirebildiğini göstermektedir. Ayrıca bu aile stili çocukların bilişsel ve duyuşsal olarak internet kullanımı konusunda çocukların gelişimine olumlu katkılar yapabildiği ortaya çıkmaktadır. Eastin, Greenberg ve Hofschire (2006) araştırmanın tüm bulgularını destekler nitelikte içerik konusunda yönlendirici ve kullanıma yönelik dikkatli olan ailelerin çocuklarının internet konusunda daha etkili ve başarılı

olabildiğini ifade etmiştir. Sonuç olarak aile yakınlığı ve aile kontrolü internet konusunda öğrenciler üzerinde olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

Bu araştırmadaki internet aile stillerine bakıldığında ailelerin %46'sı ihmalkar, %19'u demokratik, %30'u müsamahakar ve %5'i otoriter internet aile stiline sahip olarak bulunmuştur. Ayas ve Horzum'un (2013) ortaokul öğrencileri ile yaptıkları çalışmadaki aile stilleri incelendiğinde ailelerin %53'ü ihmalkar, %21'i demokratik, %23'ü müsamahakar ve %3'ü otoriter internet aile stiline sahip olarak bulunmuştur. Horzum ve Bektaş'ın (2014) ilkokul öğrencileri ile yürüttüğü çalışmadaki ailelerin stillerine bakıldığında ise ailelerin %13'ü ihmalkar, %52'si demokratik, %30'u müsamahakar ve %5'i otoriter olarak bulunmuştur. Okul türleri arasındaki geçiş yaşlar arasındaki değişime de ışık tutabilecek nitelikte görülebilir. Değişim incelendiğinde internet kullanımı konusunda demokratik aile stili ilkokuldan liseye doğru azalma gösterirken, İhmalkar aile stili artış göstermektedir. Literatür incelendiğinde yaşın internet kullanımı ve internet aile stili üzerinde etkisi olduğu vurgulanmaktadır (Horzum ve Bektaş, 2014). Çalışmalarda sıkça vurgulanan noktalardan biri genç ergenlerin ailelerinin internet aile kontrol düzeyi yetişkin ergenlerden daha yüksek olduğuna yöneliktir (Mitchell, Finkelhor ve Wolak, 2005; Wang, Bianchi ve Raley, 2005). Genç ergenlerde müsamahakar aile stili yüksekken yetişkin ergenlerin ailelerinde ise ihmalkar aile stili daha fazladır (Rosen, 2008). Bu bulgular araştırmayı destekler niteliktedir. Ortalamaya vurulduğunda araştırmaya katılan ailelerin %30'u demokratik aile stiline sahip olmaktadır (Eastin ve diğerleri, 2006). Türkiye'deki çalışmaların ortalamaları da benzer niteliktedir. Bu yönüyle bulgular dünya ile benzer nitelikte devam etmektedir.

Araştırmanın diğer önemli bir değişkeni ise cinsiyettir. Günlük internet kullanım süresi bakımından araştırmaya katılan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre günlük internet kullanım sürelerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu durum kız öğrencilerin internete erkeklerden daha fazla vakit ayırdığını ortaya koyabilecek niteliktedir. Ancak araştırmaya katılan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internete yönelik öz-yeterlik algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte kızlarla erkeler arasında internet yönelik tutum açısından ise farklılık bulunamamıştır. Araştırmanın bu bulguları literatürle (Berson ve Berson, 2003; Gündüz ve Özdiç, 2008; Gömleksiz ve Erten, 2013; Horzum ve Bektaş, 2014; Kahraman, Yalçın ve Çevik, 2011; Kubey, Lavin ve Barrows, 2007; Madell ve

Muncer, 2004; Punamaki, Wallenius, Nygard, Saarni ve Rimpela, 2007; Tsai, 2006; Valkenburg ve Soeters, 2001) tutarlı bulgulardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanım amaçları alt boyutlarında anlamlı farklılık gösteren boyutlardan olan eğitsel amaçlı internet kullanımında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok eğitsel amaçlı internet kullandıkları bulunmuştur. Bu sonuç Kahraman, Yalçın ve Çevik (2011) ve Horzum ve Bektaş (2014) ile farklılık göstermektedir. Bu farklılığın nedeni bu çalışmalardaki örneklem gruplarının yaşlarının ve okul düzeylerinin birbirlerinden farklı olması olabilir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin genel amaçlı internet kullanımının kız öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca erkek öğrencilerin eğlence amaçlı internet kullanımının kız öğrencilere göre daha çok olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre araştırma ve bilgi edinme amacıyla internet kullanma ve iletişim amacıyla internet kullanmada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu sonuçlar Horzum ve Bektaş (2014) ile benzerlik göstermektedir.

Bu bulgular ışığında araştırmaya katılan kızların günlük internet kullanım sürelerinin daha yüksek olmasına rağmen erkek öğrencilere göre internete yönelik öz-yeterlik algıları, eğitsel, genel ve eğlence amacıyla internet kullanımlarının düşük olduğu bulunmuştur. Kız öğrencilerin internete yönelik öz-yeterlik algılarının düşük olması Gündüz ve Özdiç (2008) ve Gömleksi ve Erten (2013)'in çalışmalarıyla paralellik göstermektedir.

5.2. ÖNERİLER

- 1- Araştırmada aileleri ihmalkar internet aile stiline sahip öğrencilerin internet ve bilgisayarını amacı dışında ve gereğinden fazla kullanma eğiliminde oldukları bulunmuştur. Bu yönüyle ihmalkar aile stiline sahip öğrencilere ve ailelerine internet kullanımına yönelik bir eğitim verilmesi önerilmektedir. Bazı sınıflarda seçmeli ders olarak bilişim teknolojileri ve yazılım dersinin amaçlarından biri bilgisayar ve internetin amacına yönelik ve etki kullanımını öğretmektir. Özellikle ihmalkar aile stiline sahip ailelerin çocuklarının internet öz-yeterlik ve tutumlarının düşük olduğu göz önüne alındığında

ihmkar aile stiline sahip ailelerin çocuklarının bu dersi seçtirilmesine yönelik rehberlik yapılması oldukça önemlidir.

- 2- Araştırma sonucunda aile yakınlığı olmadan sadece aile kontrolünün internet kullanımına yönelik öz-yeterlik algısını olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır. Bu yönüyle ailelerin çocuklarına internet kullanımı ile ilgili vakit ayırmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca okullar, halk eğitim merkezleri ya da belediyeler tarafından internet ve bilgisayar kullanımına yönelik ailelere eğitimler verilmesi önerilebilir. Ayrıca ailelere okullar tarafından internet kullanımı konusunda aile kontrolü ve yakınlığı ile ilgili seminerler verilebilir. Verilecek bu seminerlerde çocukların internet kullanımına yönelik tutum ve öz-yeterlik algılarını artıracak olumlu aile davranışlarına örnekler verilmelidir.
- 3- Araştırma sonucunda demokratik internet aile stiline sahip ailelerin çocuklarının interneti iletişim, eğitim ve eğlence amaçlı kullanımlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çocuklar interneti daha kısa süre kullanarak daha farklı amaçlarla bilişsel ve duyuşsal anlamda kazanımlar elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu yönüyle tüm Türkiye'de internet ve teknoloji aile stillerinin belirlenerek ailelere stilleri ile ilgili bilgilendirilmesi yapılması önerilmektedir. Ayrıca demokratik internet aile stiline sahip olmayan ailelere sahip oldukları aile stillerinin çocukların internet kullanımı sürecindeki etkileri anlatılarak, nasıl daha etkili bir aile olabileceklerine yönelik seminerler verilebilir. Bu araştırma lise öğrencileri ile gelişmiş bir ildeki grupla gerçekleştirilmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda benze değişkenler arasındaki ilişkiler ilkokul ve ortaokul öğrencileri ile gerçekleştirilebilir. Yine bundan sonraki çalışmalarda aynı ilin farklı gelişmişlik düzeylerinde ya da farklı gelişmişlik düzeylerine sahip illerde karşılaştırmalı çalışmalar yürütülebilir.
- 4- Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hane halkı internet kullanımı ile ilgili çalışmalar yürütölmektedir. Bu çalışmalar kapsamında ailelerin internet stilleri ve internet kullanımı becerilerine yönelik çalışmalar gerçekleştirilerek öncelikli bölge ve alanlar belirlenerek gerekli eğitim ve seminer serileri oluşturulabilir.

- 5- Araştırma sonucunda demokratik internet aile stilinin ortaokul ve liseye doğru azaldığı, ihmalkar aile stilinin arttığı bulunmuştur. Bu araştırmalar birbirlerinden bağımsız çalışmalardır ve farklı bölgelerde ve gelişmişlik düzeyi farklı olan illerde uygulanmıştır. Bundan sonraki araştırmalarda ilkokuldan liseye benzer iller ve gelişmişlik düzeyi olan bölgelerde çalışmalar yapılarak benzer bir eğilimin oluşup oluşmadığı kontrol edilebilir. Ayrıca ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde farklı iller ve farklı gelişmişlik düzeyine sahip yerler açısından farklılaşma oluşup oluşmadığına yönelik çalışmalar yürütülebilir.
- 6- Araştırmada kız öğrencilerin interneti daha uzun süre kullanmalarına rağmen erkek öğrencilere göre internete yönelik öz-yeterlik algılarının düşük olduğu, tutumları arasında ise fark olmadığı bulunmuştur. Bundan sonraki çalışmalarda bu bulguların nedenlerini incelenmeye yönelik bir araştırma desenlenerek gerçekleştirilebilir.
- 7- Araştırmada internet aile stili incelenirken sosyo-ekonomik düzey, eğitim durumu ve bilgisayar okur-yazarlığı durumları dikkate alınmamıştır. İleriki araştırmalarda internet aile stillerinin bu değişkenlere göre nasıl değişkenlik gösterdiği de incelenerek daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.
- 8- Araştırma sınırlı bir yaş gurubu içerisinde yapılmıştır. İleride yapılacak olan çalışmalarda internet aile stilinin öğrencilerin internet kullanım süresi, internet öz-yeterlik algısı, internet tutumu ve internet kullanım amacına etkilerinin daha geniş yaş aralığına sahip guruplarında incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba Altun, S., Altun, A. (2000). Bir Eğitim Aracı Olarak İnternet, *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 23-25,
- Akgül, M. (1999). *İnternet Sunucu Araçları ve Yönetimi*. Ankara: Bilkent Üniversitesi
- Aşkar, P. ve Umay, A. (2001). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik İnançları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21,1-8.
- Aunola, K., Stattin, H. ve Nurmi, J. E. (2000). Parenting styles and adolescents' achievement strategies. *Journal of adolescence*, 23(2), 205-222.
- Ayas, T. Ve Horzum, M.B. (2013). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumunun Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Türk PDR Dergisi*, 349, 46 – 57
- Ayas, T., Çakır, Ö. ve Horzum M.B. (2011). Ergenler için Bilgisayar bağımlılığı ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 439-448
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84(2), 191.
- Bandura, A. (1995). Exercise of Personal and Collective Efficacy in Changing Societies, *Self-Efficacy in Changing Societies*, 1-45
- Barut, B. (2005). Siyasal Reklamcılık Özelinde Siyasal Tutumların Oluşması Süreci, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 295-317
- Baumrind, D. (1971). Current Patterns of Parental Authority. *Developmental Psychology*, 4(1p2), 1.
- Baumrind, D. (1991). The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-96.

- Beebe, T., Asche, S., Haarison, P., ve Quinlan, K. (2004). Heightened Vulnerability and Increased Risk-Taking Among Adolescent Chat Room Users: Results From a Statewide School Survey. *Journal of Adolescent Health, 35*, 116-123.
- Berson, I. ve Berson, M. (2003). Digital Literacy for Effective Citizenship. *Social Education, 67*(3), 164-167.
- Bıkmaz, F. (2006). Fen Öğretiminde Öz-Yeterlik İnançları ve Etkili Fen Dersine İlişkin Görüşler. *Eğitim Araştırmaları, 25*, 34-44.
- Boldt, D. J., Gustafson, L. V. ve Johnson, J. E. (1995). The Internet: A Curriculum Warehouse for Social Studies Teachers, *Social Studies, 86*, 105-116.
- Bong, M. (1997). Generality of Academic Self-Efficacy Judgements: Evidence of Hierarchical Relations. *Journal of Educational Psychology, 89*(4), 696.
- Bölükbaş, K. (2003). *İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Diyarbakır.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*: 6. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Cheung, C., Yue, X. ve Wong, D. (2014). Addictive Internet Use and Parenting Patterns Among Secondary School Students in Guangzhou and Hong Kong. *Journal Of Child And Family Studies*, doi:10.1007/s10826-014-0033-2
- Çakır-Balta, Ö. ve Horzum, M. B. (2008). İnternet Bağımlılığı Testi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi, 7*(13), 99-121.
- Çevik, B. G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19*(3), 225-240.
- Demir, İ.M. (2014). *İnternette Market Alışverişi: Tüketici Beklentileri ve Market WEB Sitelerinin Yapısı Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirci, H.,G. (2006). *Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı Bölümü Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumları ile "İnternet ve Ağ Sistemleri" Dersindeki Akademik Başarıları Arasındaki*

İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana

- Doğan, H., Işıklar, A. ve Eroğlu, E.S. (2008). Ergenlerin Problemlili İnternet Kullanımının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 106-124
- Eastin, M. S., Greenberg, B. S. ve Hofschire, L. (2006). Parenting the Internet. *Journal of Communication*, 56, 486-504.
- Ege, G. B. (2005). İnternetin Sosyal Boyutları, *Ege Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 14, 175-187
- Ersoy, A. ve Yaşar, Ş. (2003). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Durumları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4).
- İhmeidih, F.M. ve Shawareb, A.A. (2014). The Association Between İnternet Parenting Styles and Children's Use of the İnternet at Home, *Journal of Research in Childhood Education*, 28(4), 411-425
- Fleming, J., Greentree, S., Cocotti-Muller, D., Elias, K., ve Morrison, S. (2006). Safety in Cyberspace. *Youth and Society*, 38(2), 135-154.
- Fraenkel, J. R. ve Norman E.W. (2008). *How to design and evaluate research in education*. 7th ed. New York: McGraw-Hill.
- Glowniak, J. V. (1995). Medical Resources on the İnternet. *Annals of Internal Medicine*, 123(2), 123-131
- Gökçearslan, Ş. (2005). *İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Evde Bilgisayar Kullanıma İlişkin Öğrenci ve Veli Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gömleksi, M.N. ve Erten, P. (2013). Öğretmen Adaylarının Genel İnternet Öz-Yeterlik Algıları (Fırat Üniversitesi Örneği), *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 119-140
- Gündüz, Ş., Özdiñç, F. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin İnternet Öz Yeterlikleri. *8th International Educational Technology Conference*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Güngör, C. ve Askar, P. (2004). E-Öğrenmenin ve Bilişsel Stilin Başarı ve İnternet

Öz-Yeterlik Algısı Üzerindeki Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 116-125.

- Gürcan, H. İ. (1999). *Sanal Gazetecilik*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gürol, M. ve Sevindik, T. (2002). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulamaları, *İnternet Konferansları*.
- Horton, W. (2000). *Designing Web-Based Training*. New York.: John Wiley & Sons.
- Horzum, M.B. ve Bektaş, M. (2014). Examining the Internet Use and Internet Parental Style of Primary School Students in Terms of Various Variables. *Croatian Journal Of Education*, 16(3), 745-788
- Horzum, M.B., Çakır, Ö. (2009). Çevrimiçi Teknolojiye Yönelik Öz- Yeterlik Algısı Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1327-1356
- Horzum, M. B. ve Çakır-Balta, Ö. (2008). Farklı Web Tabanlı Öğretim Ortamlarında Öğrencilerin Başarı, Motivasyon ve Bilgisayar Kaygı Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 140-154.
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., He, Q. ve Wang, Z. Z. (2009). Features and Predictors of Problematic Internet Use in Chinese College Students. *Behaviour & Information Technology*, 28(5), 485-490.
- Internet World Stats, (2014). Internet Usage Statistics <http://www.internetworldstats.com/stats.htm> adresinden 19.10.2014 tarihinde erişilmiştir.
- İnceoğlu, M. (1985). *Güdüleme Yöntemleri*, Ankara: Ankara Üniv. Bas. Yay. Y.O. Yayınları, No:4,
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, Algı ve İletişim*, İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi
- İnternet Kurulu, (2014). Çocukların sosyal Paylaşım Siteleri Kullanım Alışkanlıkları, <http://kurul.ubak.gov.tr> adresinden 20.11.2014 tarihinde erişilmiştir.
- İşman, A. ve Gürgün, S., (2008). Özel Okullarda Öğrenim Gören İlköğretim Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutum ve Düşünceleri (Acarkent Doğa Koleji Örneği), ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008 adresinden 20.11.2014 tarihinde erişilmiştir.

- Joo, Y. J., Bong, M. ve Choi, H. J. (2000). Self-Efficacy For Self-Regulated Learning, Academic Self-Efficacy, And Internet Self-Efficacy in Web-Based Instruction. *Educational Technology Research and Development*, 48, 5-17.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Düünden Bugüne İnsan ve İnsanlar*, Ankara: Evrim Yayınları
- Kahn, R. E. (1999). Evolution of the Internet. *World Communication and Information Report 1999-2000*, Paris, UNESCO.
- Kahraman, S., Altun Yalçın,S. ve Çevik, C. (2011). Lise Öğrencilerinin İnternet Kullanımı, 5. *International Computer & Instructional Technologies Symposium*, Fırat University, ELAZIĞ
- Karaduman, M. (2003). *İnternet ve Gazetecilik, Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları
- Karaman, S., Yıldırım, S. ve Kaban, A. (2008). Öğrenme 2.0 ile Yaygınlaşıyor: Web 2.0 Uygulamalarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Araştırmalar ve Sonuçları, *inet-tr'08 - XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara: PegemA Yayıncılık,
- Kılıç, E., Karadeniz, Ş. ve Karataş, S. (2003). İnternet Destekli Yapıcı Öğrenme Ortamları, *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 149-160.
- Kopko, K. (2007). Parenting Styles and Adolescents. www.human.cornell.edu adresinden 01.09.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukophadhyay, T. ve Scherlis, W. (1998). Internet Paradox: A Social Technology that Reduces Social Involvement and Psychological Well Being? *American Psychologist*, 53(9), 1017.
- Kubey, R.W, Lavin M. J., ve Barrows, J. R. (2001). Internet Use and Collegiate Academic Performance Decrements: Early Findings. *Journal of Communication*, 51(2), 366-382.
- Kuipers, G. (2006). The Social Construction of Digital Danger: Debating, Defusing

- and Inflating the Moral Dangers of Online Humor and Pornography in the Netherlands and the United States, *New Media & Society*, 8, 379-400.
- Kuru, G. (1999). İnternet Üzerinden Eğitim ve Web Okul, *BT Haber, Ankara*, 268
- Lee, S. J. (2012). Parental Restrictive Mediation of Children's İnternet Use: Effective for What and for Whom? *New Media & Society*, 1461444812452412.
- Lee, S., ve Chae, M. A. (2007). Children's İnternet Use in a Family Context: Influence on Family Relationships and Parental Mediation. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(5), 640-644.
- Leung, L. ve Lee, P. S. N. (2011). The Influences of Information Literacy, İnternet Addiction and Parenting Styles on İnternet Risks. *New Media & Society*, 14(1), 115-134.
- Lwin, M. O., Stanaland, A. ve Miyazaki, A. (2008). Protecting Children's Privacy Online: How Parental Mediation Strategies Affect Website Safeguard Effectiveness. *Journal of Retailing*, 84, 205-217
- Madell, D. ve Muncer, S. (2004). Gender Differences in the Use of the İnternet by English Secondary School Children. *Social Psychology of Education*, 7, 229-251.
- Mestçi, A. (2007). "Türkiye'de İnternet" Türkiye İnternet Raporu, XII. *İnternet Konferansı*, Ankara.
- Milliyetçi, Ö. (2008). *Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutumları ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şişli İlçesi Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Mitchell, K., Finkelhor, D., ve Wolak, J. (2005). Protecting Youth Online: Family Use of Filtering and Blocking Software. *Child Abuse & Neglect*, 29, 753-765.
- Moazedian, A., Taqavi, S. A., Hosseini A.S.A., Mohammadyfar, M. A. ve Sabetimani, M. (2014). Parenting Style and İnternet Addiction. *J. Life Sci. Biomed.* 4(1), 9-14.
- Morahan-Martin, J., ve Schumacher, P. (2000). Incidence and Correlates Of Pathological İnternet Use Amongcollege Students. *Computers and Human*

Behavior, 16, 13–29.

Numanoğlu, G. ve Bayır, Ş. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Kullanımları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 10* (2), 295–323.

Odabaşı, F. H., Kabakçı, I. ve Çoklar, N.A. (2007). *İnternet Çocuk ve Aile*. Ankara:Nobel Yayınları

Orhan, F. ve Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26*, 107-116.

Owston, R. D. (1997). The World Wide Web: A Technology to Enhance Teaching and Learning. *Educational Researcher, 26* (2), 27-33.

Öncü, S., Erhan, Ş. ve Göktalay Baltacı, S. (2012). İnternet Self-Efficacy of Secondary School Students: Effects of Computer Use, Email Use and Student Characteristics, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(1), 259-277

Özçelik, H. ve Kurt, A.A., (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgisayar Öz-Yeterlikleri: Balıkesir İli Örneği, *İlköğretim Online, 6*(3), 441-451.

Pett, M., Lackey, N. ve Sullivan, J. (2003). *Making Sense of Factor Analysis*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Pew Reaserch İnternet Project, (2010). <http://www.pewinternet.org/2010/02/03/social-media-and-young-adults> adresinden 19.10.2014 tarihinde erişilmiştir.

Punamaki, R. L., Wallenius, M., Nygård, C. H., Saarni, L. ve Rimpelä, A. (2007). Use of Information and Communication Technology (ICT) and Perceived Health in Adolescence: The Role of Sleeping Habits and Waking-Time Tiredness. *Journal of adolescence, 30*(4), 569-585.

Rosen, L. (2008). The Association of Parenting Style and Child Age with Parental Limit Setting and Adolescent Myspace Behaviour. *Journal of Applied Developmental Psychology, 29*, 459-471.

Sanders, W.D. ve Morrison-Shetar, A.I., (2001). Student Attitudes Towards Web-Enhanced Instruction in an Introductory Biology Course, *Journal of Research*

on Computing in Education, 33(3), 251-262.

Sargın, N., (2013). Üniversite Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumları ve Problemlı İnternet Kullanımları, *Turkish Journal of Education, 2(2), 44-53.*

Schunk, D. H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational psychologist, 26(3-4), 207-231.*

Semerci, Z.B. (2006, 13 Haziran). Bilgisayar, İnternet ve Televizyon, <http://www.bengisemerci.com/bilgisayar-internet-ve-televizyon/> adresinden erişilmiştir.

Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Pegen A Yayınları

Smith, B., Caputi, P. ve Rawstorne, P. (2000). Differentiating Computer Experience and Attitudes Toward Computers: An Empirical Investigation, *Computers in Human Behavior 16(1), 59-81.*

Şahin, İ., (2009). Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterliği İnançları Ölçeğinin Geçerliği ve Güvenirliği, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21*

Tavşancıl, K. ve Keser, H. (2002). İnternet Kullanımına Yönelik Likert Tipi Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 1(1), 79-100.*

Topal, M., (2013). *Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi ve Geliştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Tsai, C.C., (2006) What is the Internet? Tawiwanes High School Student's Perceptions, *Cyber Psychology and Behavior 9(6), 767-771.*

Tsai, C.C., Lin, S.J.S. ve Tsai, M.J., (2001) Developing an Internet Attitude Scale for High School Students, *Computers and Education, 37, 41-51.*

Tsai, M. J., ve Tsai, C. C. (2003). Information Searching Strategies in Web-Based Science: The Role of Internet Self-Efficacy. *Innovations in Education and Teaching International, 40, 43-50.*

Türkiye İstatistik Kurumu, (2014). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması <http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?altid=1028> adresinden

19.10.2014 tarihinde erişilmiştir.

- Tuncer, N. (2001). İnternet: Çocuklar ve Yasalar, *Türk Kütüphaneciliği*, 15(4), 427-435
- Üçkardeş, E. A. (2010). *Mersin Üniversitesi Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığının Değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Mersin.
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B. ve Rots, I. (2010). Internet Parenting Styles and the Impact on Internet Use of Primary School Children. *Computers & Education*, 55, 454-464.
- Valcke, M., Schellens, T., Van Keer, H., ve Gerarts, M. (2007). Primary school children's safe and unsafe use of the Internet at home and at school: An exploratory study. *Computers in Human Behavior*, 23(6), 2838-2850.
- Valentine, G. ve Holloway, S. (2001). On-Line Dangers?: Geographies of Parents' Fears for Children's Safety in Cyberspace. *Professional Geographer*, 53(1), 71-83.
- Valkenburg, P. M. ve Soeters, K. E. (2001). Children's Positive and Negative Experiences with the Internet: An Exploratory Survey. *Communication Research*, 28(5), 652-675.
- Van den Eijnden, R. J. J. M., Spijkerman, R., Vermulst, A. A., van Rooij, T. J., ve Engels, R. C. M. E. (2010). Compulsive Internet Use Among Adolescents: Bidirectional Parent-Child Relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38(1), 77-89. doi:10.1007/s10802-009-9347-8.
- Vollmer, C., Randler C., Horzum, M.B. ve Ayas, T. (2014). Computer Game Addiction in Adolescents and Its Relationship to Chronotype and Personality, *SAGE Open*, 4(1).
- Wan, C.S. ve Chiou, W.B. (2006). Psychological Motives and Online Games Addiction: A Test of Flow Theory and Humanistic Needs Theory for Taiwanese Adolescents. *CyberPsychology & Behavior*, 9(3), 317-324.
- Wang, R., Bianchi, S., ve Raley, S. (2005). Teenagers' Internet Use and Family Rules: A Research Note. *Journal of Marriage and Family*, 67, 1249-1258.

- Wang, W., (2001), Internet Dependency and Psychosocial Maturity Among College Students, *Int. J. Human-Computer Studies*, 55, 919-938
- Wilson, E.K. ve Marsh II, G.E. (1995). Social Studies and the Internet Revolutions, *Social Education*, 59, 198-202.
- Yalçınalp, S. ve Aşkar, P., (2003) Öğrencilerin Bilgi Arama Amacıyla İnternet'i Kullanım Biçimlerinin İncelenmesi, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(4), 100-107
- Yıldırım, S. ve Bahar, H.H. (2008). Eğitim Fakültesi Öğrencileri ile Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin İnternete Karşı Tutumları (Erzincan Üniversitesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 653-663.
- Yılmaz, K. ve Horzum, M.B. (2005) Küreselleşme, Bilgi Teknolojileri ve Üniversite, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 6(10), 103-121
- Youn, S. (2008). Parental Influence and Teens' Attitude Toward Online Privacy Protection. *The Journal of Consumer Affairs*, 42(3), 362-388.
- Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244.
- Young, K. S. (2004). Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and its Consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415.
- Young, M., (2000) *İnternet Temel Kullanım Klavuzu*, İstanbul: ALFA yayıncılık
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-Efficacy and Educational Development. *Self-Efficacy in Changing Societies*, 202-231.

EKLER

EK 1: İnternet Aile Stili Ölçeği (Seçilmiş örnek maddeler)

Sevgili Öğrencimiz;

Aşağıdaki maddelerin her birini okuyarak, maddenin size ne kadar uygun olduğunu ifade eden yere X işareti koyunuz. Verdiğiniz cevaplar doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmeyecektir. Anketi cevaplarken size göre en doğru seçeneği işaretlediğiniz için teşekkür ederiz.

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Ailem, internette ne yaptığımı kontrol eder.	()	()	()	()	()
Ailem, internette bazı sitelere girmemi engellemek için özel yazılımlar kullanır.	()	()	()	()	()
Ailem, internet kullanırken benim yanımda bulunur.	()	()	()	()	()
İnternet kullanım kurallarının gerekliliğini ailem bana açıklar.	()	()	()	()	()
Ailem, günün belli zamanlarında internet kullanmama izin verir.	()	()	()	()	()
İnterneti güvenli şekilde kullanmam konusunda ailem beni bilgilendirir.	()	()	()	()	()
Ailem, internetin zararları hakkında benimle konuşur.	()	()	()	()	()
İnternette ne yapacağım hakkında ailemle konuşurum.	()	()	()	()	()

EK 2: İnternete Yönelik Tutum Ölçeği (Seçilmiş örnek maddeler)

Sevgili Öğrencimiz;

Bu anket, aileniz ve sizin internet kullanımıyla ilgili düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki maddelerin her birini okuyarak, maddenin size ne kadar uygun olduğunu ifade eden yere X işareti koyunuz. Verdiğiniz cevaplar doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmeyecektir. Anketi cevaplarken size göre en doğru seçeneği işaretlediğiniz için teşekkür ederiz.

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
İnternet kullanırken kendimi rahatsız hissedirim.	()	()	()	()	()
İnternet kullanırken sıkılıyorum.	()	()	()	()	()
İnternet ihtiyaç duyduğum önemli bilgileri kazanmamda yardımcı olur.	()	()	()	()	()
İnternet toplumu daha gelişmiş hale getirmektedir.	()	()	()	()	()
İnternet anlamamı artırmaktadır.	()	()	()	()	()
İnternet insan hayatını daha iyi hale getirmektedir.	()	()	()	()	()

EK 3: İnternete Yönelik Öz-Yeterlik Ölçeği

Sevgili Öğrencimiz;

Aşağıdaki maddelerin her birini okuyarak, maddenin size ne kadar uygun olduğunu ifade eden yere X işareti koyunuz. Verdiğiniz cevaplar doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmeyecektir. Anketi cevaplarken size göre en doğru seçeneği işaretlediğiniz için teşekkür ederiz.

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
İnternet donanımıyla ilgili kavramlarını anlamada kendime güvenirim.	()	()	()	()	()
İnternet yazılımlarıyla ilgili kavramlarını anlamada kendime güvenirim.	()	()	()	()	()
İnternet donanımlarının işlevlerini açıklamada kendime güvenirim.	()	()	()	()	()
İnternet problemlerini gidermede kendime güveniyorum.	()	()	()	()	()
İnternetin neden çalışmadığını açıklamada kendime güvenirim.	()	()	()	()	()
İnterneti bilgi toplamak amacıyla kullanmada kendime güvenirim.	()	()	()	()	()
Belirli bir internet programındaki ileri becerileri öğrenme konusunda kendime güvenirim.	()	()	()	()	()
Bir probleme yönelik çözüme ihtiyacım olduğunda internetten bulma konusunda kendime güvenirim.	()	()	()	()	()

EK 4: İnternet Kullanım Amaçları Ölçeği (Seçilmiş örnek maddeler)

Sevgili Öğrencimiz;

Aşağıdaki maddelerin her birini okuyarak, maddenin size ne kadar uygun olduğunu ifade eden yere X işareti koyunuz. Verdiğiniz cevaplar doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmeyecektir. Anketi cevaplarken size göre en doğru seçeneği işaretlediğiniz için teşekkür ederiz.

İnterneti ne için kullanırsınız? İnterneti;	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Bilgiye erişmek için kullanırım.	()	()	()	()	()
Ödev ya da projelerimle ilgili araştırma yapmak için kullanırım.	()	()	()	()	()
Öğretmenimle iletişim kurmak için kullanırım.	()	()	()	()	()
Arkadaşlarımla iletişim kurmak için kullanırım.	()	()	()	()	()
Eğitim-öğretim amaçlı sitelerden yararlanmak için kullanırım.	()	()	()	()	()
Derslerle ilgili materyalleri (Görsel, animasyon vb.) izlemek için kullanırım.	()	()	()	()	()
Güncel bilgileri ve yenilikleri takip etmek için kullanırım.	()	()	()	()	()
Haberleri takip etmek için kullanırım.	()	()	()	()	()
Oyun oynamak için kullanırım.	()	()	()	()	()
Müzik dinlemek için kullanırım.	()	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

MUHAMMET ALPASLAN

Kadıköy -İstanbul

Tel: (505) 650 04 62

E-posta: mvalpaslan@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans : Sakarya Üniversitesi - Eğitim Bilimleri Enstitüsü – Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı - 2014

Lisans : Hacettepe Üniversitesi - Eğitim Fakültesi – Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü - 2006

İŞ DENEYİMİ

2010- - Kadıköy Halk Eğitim Merkezi- Bilişim Teknolojileri Öğr. - İstanbul

2008-2010 - Beşiri İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İlçe Bilgisayar Koordinatörü

2007-2008 - Yenipınar İlköğretim Okulu - Batman

VERDİĞİ DERSLER

Bilgisayar Kullanımı

Ofis Programları (Word, Excel, Powerpoint)

Grafik Tasarım Programları (Illustrator, Photoshop, Indesign, Corel Draw)

YABANCI DİL

İngilizce (iyi)